

Täysistunto

Keskiviikko 21.10.2020 klo 14.00—16.36

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.36.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.00—15.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.59—16.36).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 53/2020 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseneksi edustaja Ari Koposen ja varajäseneksi edustaja Sanna Antikaisen.

3. Sivistysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 54/2020 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sivistysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Ville Vähämäen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain 155 ja 171 §:n sekä ajoneuvolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Keskustelu

14.01 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on se odotettu päivä, jolloin käsittelyssä on hallituksen esitys, jolla esitetään muutettavaksi liikenteen palveluista annettua lakia, tieliikennelakia ja ajoneuvolakia. Esityksellä pyritään korjaamaan heinäkuussa 2018 voimaan tulleen taksisääntelyn toimivuuden arvioinnissa havaittuja epäkohtia. Hallitusohjelman mukaisesti esityksessä kiinnitetään huomiota erityisesti taksipalveluiden turvallisuuteen, harmaan talouden torjuntaan, hinnoittelun läpinäkyvyyteen sekä taksien saatavuuteen. Taksisääntelyn korjaussarjalla pyritään palauttamaan sekä asiakkaiden että taksitoimijoiden luottamus taksitoimintaan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan useita harmaan talouden torjuntaa tukevia toimenpiteitä. Laissa määriteltäisiin ensinnäkin tiedot, jotka kaikista taksikyydeistä tulee kerätä sähköisessä muodossa verovalvontaa varten. Tietojen keräämiseen ja tallentamiseen tulisi käyttää joko taksamittaria tai muuta laitetta tai järjestelmää. Tiivis yrittäjäkoulutus ja koe tulisivat pakollisiksi. Viranomaisvalvonnan tehostamiseksi ehdotetaan myös, että taksiliikenneluvan myöntäminen edellyttäisi Y-tunnusta, taksissa tulisi aina olla mukana jäljennös taksiliikenneluvasta ja että taksin tulisi aina käyttää taksivalaisinta. Kaikkien näiden toimenpiteiden tavoitteena on vähentää harmaan talouden riskiä taksipalveluissa ja tehostaa taksipalvelujen viranomaisvalvontaa.

Hallituksen esityksellä pyritään parantamaan myös taksipalvelujen turvallisuutta, jonka erityisesti erityisryhmien edustajat ovat kokeneet heikentyneen liikennepalvelulain voimaantulon jälkeen. Turvallisuutta pyrittäisiin parantamaan täsmentämällä taksinkuljettajan kokeen vaatimuksia ja lisäämällä lakiin sääntelyä kokeessa todetun vilpin seurauksista. Näin koe mittaisi entistä paremmin kuljettajan osaamista ja ammattitaitoa. Tärkeää on, että lakiin lisättäisiin myös säännös erityisryhmien kanssa toimivien kuljettajien koulutuksesta. Koulutus olisi vapaaehtoinen, mutta siitä tulisi varmaankin normi julkisten kilpailutus-ten vaatimuksiin. Näin pyritään parantamaan tarvitsevimpien asiakkaiden kokemusta taksipalvelujen turvallisuudesta, luotettavuudesta ja laadusta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa myös taksipalvelujen hinnoittelun läpinäkyvyyttä. Taksipalvelujen hinnoittelua koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin siten, että taksikyydeissä olisi käytettävä tiettyä hinnoittelurakennetta, esitettävä etukäteen esimerkkimatkan hinta ja käytettävä hinnanmäärittelyssä taksamittaria, jos taksikyydin hinta ei ole kiinteä. Kaikkien näiden muutosten tavoitteena on parantaa asiakkaiden mahdollisuuksia arvioida ja vertailla taksimatkan hintaa.

Taksisääntelyn toimivuuden arvioinnissa kiinnitettiin huomiota myös taksipalvelujen saatavuuteen. Tämä onkin se kaikkein haastavin kohta, ensinnäkin saada tarkka käsitys saatavuudesta ja sitten vielä löytää keinot sen parantamiseen. Viranomaisilla ei ole toimenpiteiden kohdentamisen pohjaksi riittävän kattavaa tilannekuvaa siitä, missä ja milloin taksipalvelujen tarjonnassa tai saatavuudessa eri puolilla Suomea on ongelmia. Tästä syystä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että palveluntarjoajien olisi toimitettava tiedot tarjoamiensa tai välittämiensä palvelujen tarjonnasta ja toteutuneesta kysynnästä alueellisesti ja ajallisesti luokiteltuna nykyistä paremmin. Tässä on löydettävä vaikuttavia toimia muualta lainsäädännöstä. Niinpä sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö käynnistivät yhteistyössä Kuntaliiton sekä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa työn julkisesti tuettujen kuljetusten kehittämiseksi osana

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteitä. Tavoitteena on vahvistaa julkisin varoin tuettujen tai hankittujen kuljetusten saatavuutta ja alueellista vaikuttavuutta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös, että koti- ja matkailupalveluyritysten palvelukokonaisuuteen sisältyvään kuljetustoimintaan ei vaadittaisi jatkossa taksiliikennelupaa. Nämä yritykset eivät harjoita varsinaista taksitoimintaa, ja taksiliikenteeseen ehdotetut lisävelvoitteet aiheuttaisivat turhaa byrokratiaa ilman, että siitä koituisi hallituksen esityksellä tavoiteltuja hyötyjä. Näiden yritysten vähäisen kuljetustoiminnan osalta ehdotetaan palattavaksi liikennepalvelulakia edeltävään tilanteeseen. Tavoitteena on myös kannustaa matkailu- ja kotipalveluyrityksiä kehittämään ja monipuolistamaan palvelukokonaisuuksiaan tavalla, joka parhaiten palvelee asiakkaita.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Hallituksen esitystä on valmisteltu laajassa ja hyvässä yhteistyössä eri viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Liikenne- ja viestintävirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Verohallinto sekä sen harmaan talouden torjunnan yksikkö ovat tuoneet tärkeän panoksen jo lainsäädännön toimivuuden arviointityöhön. Sekä alkuvuodesta lausunnoilla olleesta taksisääntelyn toimivuuden arviomuiistiosta että kesällä lausunnoilla olleesta hallituksen esitysluonnoksesta annettiin lähes sata lausuntoa. Lausunnoissa ja taksisääntelyn toimivuuden arviointityössä tunnistettuja muutostarpeita ja toimenpideehdotuksia on yleisesti pidetty oikeansuuntaisina. Taksisääntelyn korjaussarja ei ratkaise kerralla kaikkia ongelmia, mutta ohjenuorina ovat olleet neljä sanaa: turvallisuus, luotettavuus, laatu ja saatavuus. Sitä myöten myös turvataan alan työpaikkoja ja yritysten kannattavuutta, myös näinä korona-aikoina ja pidemmällä aikavälillä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Käsitykseni mukaan tästä halutaan käydä debattia, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta omalta paikaltaan. — Debatin aloittaa edustaja Torniainen.

14.08 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos liikenneministerille tästä esittelystä.

Oikeastaan lyhyesti jos sanoisin, niin silloin kun on tarvetta korjata jotakin lakia, niin se kuuluu myöskin tehdä, ja on aivan oikein, että nyt tämä hallituksen esitys on meillä käsittelyssä, kuten hallitusohjelmassa on asiaa myöskin linjattu.

Viime kaudella taksiliikenteen sääntelyä uudistettiin, ja se astui silloin 2018 voimaan, ja siinä on todettu parannustarpeita edelleen: esimerkiksi harmaa talous on sellainen asia, taksipalvelujen turvallisuus ja saatavuus ja myöskin taksipalveluiden hinnoittelun läpinäkyvyys — nämä ovat sellaisia asioita, jotka ovat tulleet myöskin laajasti esille. Ja aivan kuten liikenneministeri totesi, monet asiat ovat myöskin sellaisia useamman ministeriön yhteisiä asioita, nimenomaan [Puhemies koputtaa] tämä saatavuus. Ja itse toivon, että tähän voimme myöskin [Puhemies koputtaa] jatkossa kiinnittää huomiota myöskin valiokuntakäsittelyssä.

14.09 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos herra ministerille tästä korjaussarjasta — toivottavasti numero ykkösestä, että vielä on tulossa lisää. Viime kaudellahan tehtiin suuria virheitä tämän lain uudistuksessa, sitähan ei käy kiistäminen. Olen erittäin ilahtunut siitä, että kuljettajien koulutusta tehostetaan, ei niinkään

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

tarvitse katua opiskella, vaan sen asenteen pitää olla kohdallaan. Samoin tämä harmaan talouden torjunta sähköisine valvontajärjestelmineen on loistava.

Mutta se, mihin haluan vielä kiinnittää huomiota, kun tämä tilanne on nyt riistäytynyt paikoittain niin pahaksi, on se, että kyllä tämän valvonnan pitää olla entistä tehokkaampaa. Traficom tekee iskuja poliisin ja verottajan kanssa, mutta ennen aikaan olivat taksitarkastajat tuolla taksiliikenteessä suuria ja arvostettuja toimijoita. He valvoivat liikenteen toimintaa. Heillä oli poliisivaltuudet. Nyt todella tarvittaisiin tämmöisiä valvojia, joilla olisi mahdollisuus jopa keskeyttää ajo tai määrätä hallinnollisia sanktioita. Sillä me saamme tämän tilanteen nyt kuriin ja saadaan luottamus palautettua [Puhemies koputtaa] tähän taksiliikenteeseen.

14.10 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitusohjelmassa tämä taksilain uudistuksen korjaussarja laitettiin liikkeelle, ja on hienoa todeta, että täällä salissa myös tunnustetaan ja tunnustetaan ne virheet, mitä edellisellä hallituskaudella on tehty. Uudistushan meni suoraan sanoen päin mäntyä. Palvelujen taso heikkeni, harmaa talous roihahti kasvuun, kuljettajien ammattitaito heikkeni koulutusmääräysten pudottua, ajoneuvokalusto heikkeni. Ainut positiivinen asia tietysti, jos kaupunkiseutuja katsoo, on se, että taksien määrään lisääntyi, mutta samalla sitten tulivat nämä muut ongelmat, ja maaseudullahan se käyttäytyi sitten aivan toisin päin, eli siellä moni kuljettaja ja taksiyrittäjä joutui lyömään lapun luukulle.

Minusta on hyvä, että tässä nyt sitten rinnan tarkastellaan myös näitä julkisella rahalla toimivia toimijoita. Ja lähinnä liikenneministerille kysymys, että onko se pakko kytkeä nyt tähän LJS 12 -työhön, [Puhemies koputtaa] koska minusta [Puhemies koputtaa] olisi nopeampi tarve käydä se tarkastelu.

14.11 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin täytyy kiittää hallitusta, että se tekee tällaisen oikeasti tärkeän korjauksen. Tosin haluan kyllä sen verran sanoa, että tässä ei nyt välttämättä hallituksenkaan ihan hirveästi kannata lähteä keulimaan, koska kuitenkin tämän koko katastrofin arkkitehtihan löytyy hallitukselta. Mutta olen sitä mieltä, että tikulla silmään, joka vanhoja muistelee. Henkilökohtaisesti olen ainakin valmis tekemään pitkää päivää sen asian eteen, että tämä taksiala saadaan takaisin sen arvostamalle tasolle ja saadaan nämä asiat kitkettyä pois, mitä tässä on edellisen hallituksen aikana virheellisesti tehty.

14.12 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Harakkaa erittäin hyvästä ja tärkeästä esityksestä. Moni meistä, niin palveluiden tarjoajista kuin asiakkaista, on törmännyt viime hallituskaudella toteutetun taksilainsäädännön vapautuksen tuomiin ongelmiin, liittyen juuri turvallisuuteen, laatuun, hinnoitteluun, saatavuuteen ja myös harmaan talouden haasteisiin. On aivan selvää, että nämä epäkohdat vaativat korjausta, ja juuri siitä syystä tässä tätä uudistusta tehdäänkin. On päivänselvä asia, että kokonaan tätä edellisen hallituskauden uudistusta ei saada tällä korjattua, mutta tämä, mitä tässä kohtaa saadaan tehtyä, on hyvä lähtökohta lähteä tekemään siitä mahdollisimman hyvä. Nyt kuitenkin on tärkeää se, että asiakkaat voivat jatkossakin luottaa turvalliseen taksiautoiluun ja käyttää turvallisesti niitä palveluita.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

14.13 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä korjataan tosiaankin nyt niitä valuvikoja, jotka viime kauden valtavassa uudistuksessa jäivät huomaamatta. Taksinkäytön on koettu hankaloituneen, nähdäkseni ainakin kahdesta syystä: toisaalta hinnoittelu on koettu sekavana ja hankalana, jolloin takseja ei välttämättä edes uskalleta ottaa, kun hintaa ei pysty arvioimaan etukäteen, ja toisaalta huolta on herättänyt myös täälläkin nyt paljon puhuttu taksien turvallisuus. Lisäksi myös taksien saataavuus ja harmaa talous ovat niitä asioita, mihin nyt onneksi puututaan. Tosiaan tällä uudistuksella vastataan näihin huoliin, muun muassa taksamittarit tehtäisiin pakollisiksi kaikilla matkoilla, joiden hinnasta ei ole sovittu etukäteen. On tärkeää, että ihmiset, jotka taksia tarvitsevat, uskaltavat sen ottaa, mutta myös yrittäjien näkökulmasta se, että tulevat asiakkaat löytävät tämän palvelun. — Kiitos.

14.14 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta ministeri täällä esitellessään tätä hallituksen esitystä sanoi hyvin näitä keskeisiä tavoitteita, joita olivat myös turvallisuus ja luotettavuus. On tietysti päivänselvää, että kun julkisuuteen on tullut tämän vanhan taksiuudistuksen myötä tietoon aivan selviä epäkohtia, mitä ihmiset ovat kokeneet osin palvelun laadussa ja hinnoittelussa, niin niihin nyt juuri tällä esityksellä puututaan. On kuitenkin hyvä muistaa, että alalla on erittäin paljon kovan luokan ammattilaisia, yrittäjiä, taksikuskeja, jotka ovat antaneet sitä hyvää, laadukasta palvelua, ja kannan myös surua siitä, että nyt nämä henkilöt, jotka eivät ole noudattaneet näitä yhteisiä pelisääntöjä, ovat myös mustamaalanneet koko alan toimintaa. Sen takia on erittäin tärkeää, että nyt käsittelemme [Puhemies koputtaa] näitä muutosehdotuksia, jotta ihmisten luottamus palaa alaan ja siihen, että taksin kyytiin voi jatkossakin hypätä.

14.16 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten muutkin, tervehdin suurella ilolla hallituksen pyrkimystä korjata taksilain uudistuksen suuria virheitä, joita ei käy puolusteleminen. Toivottavasti hallitus kuuntelee taksikuskeja ja yrittäjiä nyt hyvin huolella. Se, mitä taksialalla tapahtuu, ei ole mikään yllätys. Asiakkaiden luottamus on romahtanut, kyydit ovat epävarmoja, on kieltä osaamattomia, ammattitaidottomia kuskeja — useimmat meistä ovat kohdanneet näitä ongelmia. Etenkin tuo vieressä oleva Asema-aukion taksiasema muistuttaa usein enemmän Lähi-idän toria kuin suomalaista pääkaupunkia. Tässä korjaussarjassa puututaan moniin ongelmiin mutta ei kaikkiin. Tarvitaan ehdottomasti lisää valvontaa, ei vain velvoitteita yrittäjille. Vaikuttaa myös selvältä, että jonkinlaiset kiintiöt ovat tarpeen. Jatkuvasti kaatuu rehellisiä, hyviä taksiryttäjiä, kun markkinoille saapuu liukuhihnalta kuskeja, jotka ovat valmiit tekemään halvemmalla mutta eivät välttämättä hoida näitä velvoitteita.

14.17 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusta käy kiittäminen siitä, että se noudattaa hallitusohjelmaansa ja lähtee tekemään sitä korjausliikettä, mikä on ehdoton edellytys varsinkin niissä seikoissa, jotka nähtiin uudistuksen myötä jo ennakolta tapahtuviksi. Nyt oikea aika puuttua juuri niihin.

Tärkeätä olisi kuitenkin se jatkovalmistelun kiirehtiminen siinä, että nämä julkiset palvelut eli Kela-kyydit saataisiin nyt ojennukseen niin, että meillä ei tarvitsisi mummuja Huittisista viedä ensin Poriin ja sitten tulla tyhjänä takaisin, jolloin porilainen taksinkuljettaja vie sen mummun takaisin Huittisiin ja palaa taas tyhjänä takaisin. Eli nyt pitää haastaa muitakin ministeriöitä tähän yhteistyöhön ja viedä tätä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Se on totta, että jobbarit syövät tänä päivänä rehellisen taksiyrittäjän leipää, ja siihen tämä onneksi on puuttumassa.

14.18 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taksilaissa otettiin viime kaudella pari kierrosta liikaa, ehkä pari ryyppyäkin liikaa, ja sen takia tämä korjaussarja tulee kyllä tarpeeseen. Taksipalveluiden laadun parantaminen, hinnoittelun läpinäkyvyys ja harmaan talouden valvonta ovat erittäin kannatettavia tavoitteita, ja haluan kiittää ministeriä ja hallitusta, että nämä ovat ne keskeiset tavoitteet ja näihin lähdetään nyt hakemaan ratkaisua.

Täällä muutama edustaja puhui siitä, että on kuitenkin tärkeää, että kun luomme uusia valvontamekanismeja tai luomme uusia sääntöjä ja lisäämme byrokratiaa, niin niitä myös valvotaan. Ilman valvontaa hyvätkään säännöt eivät välttämättä tule käytäntöön. On tärkeää, että nyt kun luomme uusia säädöksiä, niin meillä on riittävät valvontamekanismit, riittävät sanktiot, ja me myös mahdollistamme niille rehellisille yrittäjille, jotka ovat noudattaneet jo tähän päivään saakka näitä nykyisiäkin sääntöjä, sen, että he voivat jatkaa rehellistä yrittämistä, mutta he, jotka sääntöjä kiertävät, eivät sitä enää tulevaisuudessa voi tehdä.

14.19 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä korjaussarja on enemmän kuin tarpeen, sillä harvasta lakiesityksestä voi sanoa niin kuin viime kauden liikennekaaren sisällä olleesta taksiuudistuksesta: susi jo syntyessään. Todellakin kun samanaikaisesti purettiin määrä sääntelyä, päivystysvelvoitetta, hintasääntelyä ja koulutusvelvoitetta, niin kyllähän sen tietää, että totaalinen kaaos saatiin aikaiseksi taksimarkkinoille. Siitä kyllä silloinen oppositio yritti varoitella, mutta kuitenkin keskustan johdolla tätä vietiin, ja tiedän, että sielläkin maakuntien miehet ja naiset kyllä yrittivät viedä sitä viestiä eteenpäin, että tämä uudistus ei ole hyvä, mutta näin se vain sitten runnottiin läpi.

No, nyt täällä edustaja Myllykoski nosti jo esille tämän kytkennän näihin Kela-kyyteihin, vaikka ne eivät varsinaisesti tämän ministeriön alalla ole, mutta sillä on ollut selkeä vaikutus myöskin sille puolelle. Ylipäänsä on tärkeää, että tehdään tämä selvitys, minkä verran maaseudulla on taksiyrittäjiä laittanut hanskat naulaan, niin että se yritys on jäänyt siirtymättä sukupolvelta seuraavalle sen tähden, koska sitä näkymää siitä taksiliikenteestä [Puhemies koputtaa] ei tällä hetkellä ole ollut olemassa.

14.20 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toisin kuin ehkä tuosta edellisestä, Essayahin puheenvuorosta olisi voinut päätellä, niin keskusta pitää hyvänä, että näitä uudistuksen virheitä ja valuvikoja korjataan. Se on erittäin hyvä, ja tällä saadaan entistä parempi taksiliikenne: ennen kaikkea juuri vastuunsa hoitavia hyviä taksiammattilaisia tällä tuetaan.

Arvoisa puhemies! Haluan myös keskustan osalta tarttua tähän edustaja Myllykosken esiin nostamaan asiaan. On erittäin tärkeää, että nämä niin sanotut Kela-kyydit eli vanhusten, sairaiden, vammaisten henkilöiden kuljetukset erilaisiin palveluihin, Kelan kustantamat taksikyydit, saadaan toimimaan. Aika paljon ovat keskustelua on herättäneet maakunnissa nämä Kelan kilpailutukset. Niistä on valitettu, ne ovat myös kaatuneet markkinaoikeudessa, uusia kilpailutuksia. Nyt on huolta, miten ne tulevat vaikuttamaan maaseudun ja maakuntien taksiliikenteen. Ehkä liikenneministerikin voisi tästä vähän sanoa, mi-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

ten näiden Kela-kyytien tulevaisuus jatkossa ja miten Kelan [Puhemies koputtaa] kustantamalla takseilla tuetaan myös koko maassa taksien saatavuutta.

14.21 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan selvää, että oma puheenvuoroni on toistoa siitä kaikesta, mitä täällä on sanottu. Olemme erittäin yksituumaisia. Heti aluksi haluan todeta, että meillä on hyviä yrittäjiä ja meillä on hyviä kuljettajia, se on täällä myös todettu. Mutta sitten on nämä ongelmat: ei tiedetä osoitteita, ei osata kieltä, varsinkaan iäkkäät eivät uskalla käyttää taksia, hinnoittelu voi olla yllättävää ja hyvin harvoin edullisempaan suuntaan, on riitoja eri taksiasemilla autojen kesken — edustaja Purran vertaus Asema-aukiosta oli minusta erinomaisen osuva. Vertaisin tätä siihen, että markkinavoimat ovat monta kertaa hyvä asia, kun niitä oikealla tavalla käytetään, mutta ne voivat myös olla sellainen pullonhenki, joka riistyy käsistä, ja näinhän tässä on käynyt. Onneksi ei sosiaali- ja terveystalouden uudistuksessa totaalinen markkinauudistus mennyt läpi.

14.23 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindén vei keskustelua jo sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseen, ja hänelle — joka ei ollut eduskunnassa viime kaudella — oli jäänyt jostain sellainen väärinkäsitys, että viime kaudella oltaisiin esitetty jotain täydellistä markkinoiden vapauttamista, mutta siitähän ei ollut kyse. Mutta mitä tähän taksituudistukseen tulee, niin on myönnettävä, niin kuin täällä hyvin yksituumaisesti on todettu, että viime eduskunta teki virheen. Me, minä muiden mukana teimme virheen: vapautimme liiaksi taksialaa sääntelystä. Ei ollut tarkoitus esimerkiksi vapauttaa joitakin väärin toimivia taksikuljettajia verojen maksusta, vaikka uudistus on sellaistaikin tilannetta edistänyt. Erinomaista, että tämä uudistusesitys on nyt tullut ja muun muassa tätä valvontaa lisätään ja koulutusta lisätään.

14.23 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos minunkin puolestani tästä korjaussarjasta. Itse olin täällä viime kaudella, ja täytyy myöntää, että tämän ryhmämme harhaanjohtajan johdolla olimme tässä mukana, [Jari Myllykoski: Ne olivat ne siniset miehet, jotka ohjasivat!]

Mutta kysyisin ministeri Harakalta tästä, kun kerroitte koulutuksesta — ja jos ihmiset kuuntelevat — niin mitä se pitää sisällään, kun täällä puheenvuoroissa tulee nyt juuri esille tämä ongelmatilanne siitä, että kielitaito puuttuu ja ehkä muu sopivuus, että miten katsotaan esimerkiksi nämä rikosrekisterit ja muu koulutus. Mietin juuri lapsia ja vanhuksia, jotka kulkevat muutenkin kuin Kela-takseilla — Kela-taksi on erittäin tärkeä asia, ja siitä itsekin paljon sain palautetta viime kaudella Kansaneläkelaitoksen valtuutettuna — mutta kertoakaa, mitä tämä koulutus pitää sisällään. Pitääkö se sisällään edellytyksiä hyvästä kielitaidosta? Ei voi olla niin, että asiakas neuvoo taksikuskia pitkin Helsinkiä, minne pitäisi mennä ja että yhteistä kieltä ei löydy. Ja se, että kun sinne taksiin laittaa vaikka iäkkään äitinsä johonkin osoitteeseen, niin siellä on luotettava taksikuski.

14.25 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän taksisäätelyn korjaussarjan tarkoitus on tosiaankin toimintaan liittyvän epävarmuuden vähentäminen ja luottamuksen palauttaminen niin asiakkaiden kuin taksitoimijoiden keskuudessa. Onkin todella ikävää, että taksiasiakkaiden turvallisuudentunne on laskenut tämän viime kauden lain voimaantulon jälkeen. Etenkin on murheellista, että erityisryhmät kokivat

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

kaikkein voimakkaimmin, että nämä turvallisuus- ja laatutekijät ovat taksipalveluiden suhteen heikentyneet, ja syyksi todettiin muun muassa se, että on aika paljon tullut uusia kuljettajia ja pakolliset koulutusvaatimukset ovat poistuneet. Ja onkin todella hyvä, että nyt tämän korjaussarjan myötä myöskin nämä erityisryhmien tarpeet tulevat entistä paremmin esille ja edistetään sitä turvallisuudentunteen palautumista.

Kysyisin kuitenkin ministeriltä, millä tavalla olette nyt kehittämässä tuota kuljettajan-tutkintoa, jotta se sitten ottaa paremmin huomioon muun muassa näitä erityisryhmien tarpeita. Että jos tähän voisi ministeriltä saada vastausta. — Kiitos.

14.26 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taksien saatavuuden osalta tämä lakiuudistus ei vaikuta suoraan vaan pyrkii parantamaan viranomaisten saamaa tietoa taksipalvelujen tarjonnasta. Tietojen avulla myöhemmin olisi tarvittaessa mahdollista kohdistaa toimenpiteet sellaisille alueille, joissa taksipalveluja on heikosti saatavilla.

Hallituksen esityksen perusteluissa tuodaan esille, että eri ministeriöt käynnistävät yhteistyössä Kuntaliiton ja muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa työn julkisesti tuettujen kuljetusten kehittämiseksi osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteitä. Tavoitteena on vahvistaa julkisin varoin tuettujen tai hankittujen kuljetusten saatavuutta ja alueellista vaikuttavuutta. Syyskuussa päättyneen EU:n Mamba-hankkeen tuloksia esiteltiin Maaseudun liikkumisen ratkaisut -webinaarissa, ja sieltä löytyi hyvää evästyä tulevaisuuden palvelujen uudistamiseen. Erityishuomio pitää kiinnittää niihin alueisiin, joissa perinteinen joukkoliikenne ei ole vaihtoehto.

14.27 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tervetullut tänne eduskuntaan tämä ministeri Harakan esitys taksilain valuvikojen oikaisemiseksi. Viime kaudella kovasti tätä taksilakia kehitimme, ja tällaisia virheitä tänne jäi, ja hyvä, että niitä nyt sitten oiotaan ja korjataan. Suomalaiset ovat ansainneet turvallisen ja luotettavan taksikyydin, ja sitä pitää tehdä rehellisen yrittäjätoiminnan periaatteita noudattaen siten, että myös verokarhu osansa saa.

Kun tätä kehitystä nyt tehdään ja muutetaan säädöksiä, niin pari osviittaa teille, jotka asiaa pohditte. Kävin itse tekemässä taksinkuljettajan tutkinnon vanhan sääntelyn mukaisesti ennen kuin sitä helpotettiin, ja toteamukseni on se, että jos joku haluaa oikeasti taksinkuljettajan tutkinnon suorittaa, niin kyllä se vanhakin koe on riittävän kattava ja myös riittävän helppo, niin että jokainen, joka oikeasti haluaa, sen voi päästä läpi.

Edelleen valiokunnalle, kun te nyt alatte tätä lakiesitystä pohtia: kannattaa kaivaa esiin ne vanhat esityöt [Puhemies koputtaa] ja muistella, mitä silloin edellisellä kaudella asiasta puhuttiin. Sieltä varmasti löytyy monia yksityiskohtia, joita voidaan soveltaa suoraan nyt, kun näitä uusia säädöksiä aletaan kehittää. — Kiitos.

14.28 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taksiyrittäjä on vakavasti otettava yritysmuoto, jolla yrittäjä hankkii elannon itselleen, perheelleen ja kuljettajilleen. Tämän tulisi ehdottomasti näkyä myös liikennepalvelujen korjaustoimissa. Ammattimaisuuden määritelmää on valiokunnassa korjattava ja täsmennettävä. Ei voi olla niin — mutta tämän hetken tilanne on — että luvanvaraisen taksitoiminnan kanssa saa vapaasti kilpailla myymällä kuljetuspalveluita nettisivuilla ja ottaa raha vastaan, kun vain muistaa mainita, ettei tee sitä ”ansiotarkoituksessa”.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Hallituksen esityksessä myös perustellaan kansainvälisesti käytössä olevien taksien vä-
rillisten rekisterikilpien käyttöönoton vastustamista sillä, että se vaikeuttaa osa-aikaista ja
satunnaista toimintaa. Kysyn teiltä, arvoisa hallitus: tehdäänkö Suomessa lainsäädäntö
yrittäjää varten vai osa-aikaisia harrastelijoita varten?

Valiokunnan tulee nyt mielestäni ehdottomasti ottaa käsittelyssä huomioon, että näiden
korjausten jälkeen ammattimainen, osaava, vastuunsa ja velvoitteensa hoitava taksiyrittäjä
voi toimia tasapuolisilla, oikeudenmukaisilla sekä tehokkaasti valvotuilla taksimarkkinoil-
la. Se on meidän käyttäjien ja taksiyrittäjien etu. — Kiitos

14.29 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää myös omal-
ta osaltani hallitusta ja ministeri Harakkaa tämän todella kaivatun korjaussarjan tuomises-
ta eduskuntaan. Haluan samalla tuoda muutaman konkreettisen käytännön palautteen, voi-
siko sanoa, suoraan tien päältä jatkokäsittelyn tueksi.

Ensimmäisenä: esitetyn yrittäjäkokeen tulee olla puolueeton, mielellään viranomaisen
järjestämä, ettei siitä tule niin sanottua muodollista bisnesautomaattia.

Toisena kohtana: harmaan talouden suitsimiseksi tuloseurantaan on liitettävä mukaan
myös kilometriseuranta mittareissa.

Kolmantena: hyvät ohjeet muuten ovat jo melkein olemassa, mutta valvonta on vielä
liian hajanaista, ja tähän tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota jatkossa.

14.30 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella
voimaan tulleeseen liikennepoliittiseen uudistukseen jäi taksien osalta ongelmia, joita nyt
korjataan. EU:n mittauslaitedirektiivin mukaisen taksamittarin tai vastaavan järjestelmän
käyttö on verovalvonnan kannalta erittäin tärkeää, joten tämän edellyttäminen on selkeä
parannus nykytilaan. Tämän lisäksi on erinomainen asia, että taksiliikenneluvan saaminen
edellyttäisi yrittäjäkoulutusta ja kokeen läpäisemistä sekä taksinkuljettajan ammattiajolu-
van saaminen alan perusosaamista ja asiakastoimintaa parantavan kurssin ja kokeen suo-
rittamista. Me tarvitsemme ammattitaitoisia ja osaavia taksinkuljettajia ja taksiyrittäjiä,
jotka noudattavat lakeja ja maksavat heille kuuluvat verot ja muut lakisääteiset maksut.

14.31 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos täältä-
kin ministerille valmistelusta.

Lainsäädännön arviointi ja korjaaminen tarvittaessa on tärkeää, ja on hienoa, että siihen
valmiutta löytyy. Tätä on varmasti moni odottanut. On myös tärkeää ja ennen kaikkea
tällä on hyvin korostettu lainkuuliaisten, ahkerien yrittäjien roolia, mutta samalla on tär-
keää pitää mielessä, että itse laki on nimenomaan reilua kilpailua ja toimivia markkinoita
edistävä. Tältä osin pitäisin tärkeänä, että esimerkiksi tällaiset uudenlaiset liiketoiminta-
mallit, uudet teknologiat, digitaaliset sovellukset ja tällainen kehittäminen on turvattu sii-
nä, että ikään kuin katsotaan riittävän neutraalisti näitä asioita. Mutta vaikuttaa oikein prag-
maattiselta ja tarkoituksenmukaiselta paketilta. Hieno juttu.

14.32 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taksiala koki
mullistavan muutoksen yhdessä yössä, ja näin suurien muutosten toteuttaminen täysinää-
rällisesti ottaa kyllä oman aikansa. Yksi vuosi siinä ei kyllä ole vielä mitään, eikä kaksikaan
vuotta ole riittävä aika. Mutta valuvikoja löytyy, ja minäkin nostan esille sieltä sen valvon-
nan. Pitää ymmärtää se, että kun jotain säännellään, niin sitä pitää myös valvoa. Ne kulke-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

vat käsi kädessä. Muuten se sääntely on täysin tyhjä kirjaus. Tämä pätee niin lainvalvon-
nassa kuin missä muussa tahansa sääntelyssä. Ja uskallan väittää, että ilman taksilainsäädännön korjaussarjaakin moni asia ja epäkohta toimisi, jos niitä valvottaisiin. Kysynkin ministeriltä: millä tavalla valvonta voitaisiin järjestää? Ja sitten toinen asia: sanktiot. Jos on valvontaa, niin pitää olla myös sanktioita. Eli sanoisin niin, että valvonta ja sanktiot kun saadaan kuntoon, niin silläkin mennään [Puhemies koputtaa] taksilla mutkaista tietä näkymättömiin. — Kiitos.

14.33 Juho Kautto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Harvoin täällä salissa ollaan näin yksimielisiä, että edellisen hallituksen taksilaki meni pahasti pieleen, vaikka siinä edustaja Laakso yritti hienovaraisesti kyllä tämänkin hallituksen niskoille sitä vierittää.

Tällä taksilain korjauspaketilla ei saada alkuunkaan kaikkia valuvikoja korjattua, mutta muutama keskeinen epäkohta kuitenkin. Pidän erittäin tervetulleena, että ensinnäkin hinnoittelu saadaan selkeämmäksi, ja erityisesti sitä, että takseihin saadaan nämä taksamittarit tai vastaavat takaisin. Tämä on erityisen tärkeää hinnoittelun läpinäkyvyyden kannalta sekä harmaan talouden torjunnassa ja suoranaisten veronkierron ehkäisyssä. Sitten pidän myös erittäin tervetulleina korjauksia taksinkuljettajien koulutuksiin liittyen. Tämä lisää sekä matkustajien turvallisuutta että myös alan arvostusta. Ja edustaja Myllykoski nosti erittäin tärkeän asian myös näistä Kela-takseista esille, ja siihen toivon, että paneudumme myöhemmässä vaiheessa.

14.34 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministerin mainitsema sadan lausunnon ruuhka kertoo siitä, että tarve muutoksille on kova. Viime kauden uudistuksessa epäonnistuttiin paikoin, eikä palvelu nyt toimi. Itse katson tätä pienen kunnan näkökulmasta, ja meillä haaste on erityisesti taksien saatavuus.

Kuntoon laittamisessa on kyse lakien lisäksi myös muun muassa Kelan kilpailutuksesta — se on tässä kohtaa selvä. Ensiksi on sanottava, että tunnen nyt valtavan määrän, paljon, myös vastuullisia taksiryttäjiä, jotka kantavat huolta alan maineesta tässä tilanteessa. Toiseksi esitys korjaa taksitoiminnassa havaittuja valuvikoja kuten turvallisuutta, kitkee harmaata taloutta ja lisää hinnoittelun läpinäkyvyyttä. Nämä ovat ehdottoman hyviä asioita. Tulee kuljettajan koetta, taksamittaria ja kuittiparannuksia, mutta saatavuuskysymysten osalta tämä esitys jättää tarvetta korjaussarja kakkoselle. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on tuonut esille useita aihioita saatavuuden parantamiseksi.

Kiitos ministerille tästä korjaussarjasta. Missä aikataulussa voisimme saada saatavuusparannuksia?

14.35 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Elorantakin täällä aiemmin totesi, niin etenkin erityisryhmät kokivat viime kaudella tehtyjen liikennepalvelulain muutosten heikentäneen heidän turvallisuuttaan ja kokemuksia taksipalvelun laadusta. Syyksi tälle tunnistettiin muun muassa pakollisten koulutusvaatimusten poistuminen. Nyt koulutus paranee, ja taksinkuljettajan kokeessa arvioidaan myös kuljettajan kykyä toimia erityisryhmiin kuuluvien kanssa. Itse olisin toivonut, kuten monet vammaisjärjestöt myöskin toivoivat, että erityisryhmien kuljettajakoulutus olisi ainakin osittaisena pakollinen kaikille kuljettajille, sillä yhdenvertaisuuteen kuuluu, että vammaisen voi luottaa jokaisen taksinkuljettajan ammattitaitoon.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Kysynkin nyt ministeriltä: voiko nyt jokainen vammaisen ja esimerkiksi muistisaira ja muistisairas jatkossa luottaa siihen, että taksissa matkustaminen on turvallista ja kaikilla kuljettajilla on riittävä ammattitaito?

14.37 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, kiitos korjaussarjaesityksestä. Taksitoiminnassa on varmasti monenlaisia ongelmia, joista kaikki eivät tosin johdu tehdystä taksiuudistuksesta — sekin on rehellistä todeta. Mutta tämä korjaussarja vie varmasti alaa ja sen toimintaa parempaan suuntaan.

Kysyisin tästä esityksestä ehkä vähän niin kuin taksiryttäjän ja kadunmiehen näkökulmasta. Edustaja Meri täällä jo toi esille, että varmistaako tämä esitys siis taksikuskien kielitaitovaatimuksen, sen, että taksikuski puuhuu selvää suomenkieltä. Toinen on se, miten paljon tämä uudistus lisää taksiryttäjän ja ryttäjyyden byrokratiaa. Ja ehkä kolmantena huomiona se, miten alan yleistä houkuttelevuutta lisättäisiin. Tämän alan voimakas kirjavuus, varsinkin pääkaupunkiseudulla, myös kielii siitä, että vetovoimatekijät eivät välttämättä ole kunnossa

14.38 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taksilainuudistus herätti tosiaan aikanaan paljon keskustelua, ja jo silloin esiin nostetut ongelmat realisoituivat. Hyvä, että lakia nyt varsin yksituumaisesti korjataan.

Taksisääntelyn vapauttaminen synnytti valtavasti epävarmuutta. Onkin tärkeää, että tämän esityksen tavoite on nyt kuluttajien luottamuksen palauttaminen palvelun laatuun ja taksipalvelun hinnoittelun tekeminen selkeäksi ja läpinäkyväksi. Taksi on monille autottomille välttämätön liikenneväline, ja sen käytön kynnyksen pitää olla kaikille matala ja käytön turvallista. Erityisen tärkeää se on vanhuksille ja erityisryhmille, jotka ovat haavoittuvassa asemassa ja joiden liikkuminen on taksin käytöstä riippuvaista. On myös tärkeää, että taksiryttäjille toimintaympäristö ja kilpailuasetelma on reilu. Sen takia on tärkeää, että tässä myös harmaan talouden kitkentään keskitytään nyt huolella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministeri.

14.39 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten me tiedämme, tämä taksisääntelyn korjaussarja on todella odotettu ja tarpeellinen uudistus, ja olen iloinen siitä, että meillä on näin selkeä yhteisymmärrys asiasta tässä salissa. Tämän sääntelyn täydellisen purkamisen jäljiltä meillä on iso kasa ongelmia, joihin niin tavalliset suomalaiset kuin taksiryttäjätkin nyt odottavat näitä ratkaisuja, ja erityisesti tämä palvelujen saatavuuden heikentyminen haja-asutusalueilla, maaseudusta nyt puhumattakaan, on asettanut suomalaiset keskenään hyvin eriarvoiseen asemaan. Tämä hintojen nousu, palvelujen laadun lasku ja harmaan talouden lisääntyminen ovat myös niitä selkeitä, tiedossa olevia epäkohtia. Lämpimät kiitokset siitä liikenne- ja viestintäministeri Harakalle ja koko hallitukselle, että näihin epäkohtiin nyt tällä sääntelyllä puututaan, mutta näiden Kela-kyytien osalta toivon itsekin nyt ripeää valmistelua ja etenemistä tarvittavien toimenpiteiden osalta. Niitä STM on jo hallituskirjausten mukaisesti lähtenyt valmistelevaan, [Puhemies koputtaa] mutta myös niitä tarvitaan.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

14.40 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on hyvä alku, mutta nostan täältä kolme ongelmaa, joihin toivon, että valiokuntakäsittelyssä kiinnitetään huomiota ja jotka ministeri ehkä myös kuulee tässä. Ensimmäinen on se, että — jos olen oikein ymmärtänyt — tänne lisätään yrittäjäkoulutus taksiryttäjälle mutta ei koulutusta kuljettajalle, ja tämä erityisryhmien koulutus tulee olemaan vapaaehtoinen. Tässä on ensimmäinen ongelma: miksi ei sitten järjestetä koulutusta, joka kattaa käytännössä nämä kaikki, niin kuin aiemmin on ollut? Sitten toinen on tämä mittariasia: jos se on mittari tai muu vastaava, josta ei suoraan siirry verottajalle tieto, niin silloin tämän valvonnan pitäisi olla kyllä melko aukotonta. Ja sitten kolmas asia, johon haluan kiinnittää huomiota, ovat nämä kokeet: nyt ilmeisesti, tähän mennessä, niitä on voinut suorittaa myös tulkin kanssa, koska saamieni tietojen mukaan on ollut kuljettajia, jotka eivät osaa suomea, ruotsia tai englantiakaan, mutta onko nyt poistumassa tämä sieltä, että tulkkia ei jatkossa voi käyttää? — Kiitos.

14.41 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä kielitaidottomuus on yksi pahimpia asioita, mikä tässä nyt tällä hetkellä on ilmennyt, erityisesti kun palvellaan vanhuksia ja muita erityisryhmiä. Toinen on turvallisuuteen ja palveluun tulevat kysymykset. Itse voin kyllä takapenkiltä lukea Google Mapsia ja antaa ohjeita taksikuskeille, mutta miten käy vanhusten kohdalla? Tällä hetkellä kuski monessa kohtaa saattaa istua ja katsella, kun mummo yrittää kassejansa kantaa ja tuoda sinne autoon. Ei tämä koske kaikkia, mutta sitä palvelua ei ole saatavilla siinä määrin, ja huolettavat erityisesti vanhuksat tässä kohtaa. On tullut itsellenikin vastaan täällä Helsingissä: kun olen kysynyt, että pääseekö Senaatintorille, niin kuski on kysynyt, että onko se Helsingissä. Tässä vaiheessa alkaa miettiä, ovatko silloin koulutuksetkaan menneet ihan kohdilleen, eli toivottavasti nyt näihin kohtiin puututaan ja erityisesti tähän kielitaitokysymykseen. Haluaisin kysyä ministeriltä: onko varmuutta, lopettaako tämä esitys nyt ne taksisodat tuolla tolilla?

14.42 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka:** Kiitokset, arvoisat edustajat, arvoisa puhemies, näistä rakentavista ja hyvistä kommentteista ja kysymyksistä. Tämä heijastelee sitä yhteistyön henkeä, joka on tässä erittäin hyvässä hengessä ollut koko tämän vuoden tätä esitystä valmisteltaessa yhdessä taksialan yrittäjien, Taksiliiton, asiakkaiden edustajien, kaikkien sidosryhmien kanssa.

Jos lähdetään purkamaan siitä kohtaa, kun edustaja Tolvanen kiinnitti huomiota valvontaan — myös edustaja Könttä ja moni muu. Valvontaviranomaisiahan ovat sekä Liikenne- ja viestintävirasto, poliisi ja Verohallinto omien toimivaltuuksiensa puitteissa. Olen ymmärtänyt näin, että kyse ei ole niinkään lainsäädännön puutteesta kuin resurssien riittävyydestä, ja tämän tietysti edustaja Kilpi aikaisemman toimensa ja myöskin edustaja Tolvanen aikaisempien toimien puolesta tietävät, että siinä on aina haasteita. Viranomaiset ovat kyllä tehneet erinomaista yhteistyötä valvonnan järjestämisessä. Näitä yksityisiä niin sanottuja taksitarkastajia on yhä yksityisillä välityskeskuksilla, ja heidän tehtävänsä on tietysti laadunvalvonta ja asiakaskokemuksen valvonta. Tässä ihan viimeksikin kiinnitettiin huomiota siihen härdelliin, joka vallitsee esimerkiksi Helsingin rautatieaseman luona. Siinä täytyy kyllä ihan liikenne- ja viestintäministerin ehkä varautua tekemään kuntalaisaloite sen eteen, että Helsingin kaupungin järjestyssääntö puuttuisi asiaan.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Sitten puhuttiin aika paljon myöskin näistä kokeista ja toiminnan edellytyksistä. Kyllä rikosrekisteri toki tarkastetaan. Koe on saatavilla vain suomeksi ja ruotsiksi, eli kyllä sillä on tarkoitus mitata kielitaitoa. Yrittäjäkoulutuksen tarkoitus on sitten siltä toiselta puolelta, ei ainoastaan kontrollin puolelta vaan myös osaamisen puolelta huolehtia siitä, että kaikki työnantajavelvoitteet ja myöskin muut verovelvoitteet ymmärretään hoitaa. Aika paljon harmaata taloutta syntyy myöskin ihan osaamattomuudesta, ja siihen haluamme puuttua. Meillä itse asiassa muutama virkamies teki tämän taksinkuljettajan kokeen, ja se auttoi kyllä ikään kuin kokemusasiantuntijoina myöskin hahmottamaan sitä, että sen kokeen täsmäntämiseen on tarvetta. Siinä ei ollut tarpeeksi sääntelyä sisällön suhteen. Lisätään erityisesti perusosaamista ja kykyä toimia erilaisten asiakasryhmien kanssa.

Myöskin vilppi on tämän uuden liikennepalvelulain aikana arvioiden mukaan lisääntynyt, joten siihen täytyy puuttua ja siitä myöskin sanktiot määrätä.

Ja sitten tämä erityisryhmien kuljettajakoulutus, se on äärimmäisen tärkeä juttu. Sitä ei haluttu pakolliseksi tehdä sen takia, että meillä on jo paikka paikoin pulaa kuljettajista, plus lisäksi tietysti jokainen tietää, että erityisryhmien kuljettamiseen vaadittava kalusto on muutenkin kallista, joten huolehdimme vapaaehtoisella koulutuksella siitä, että liikunta- ja toimintarajoitteisten ihmisten kohtaaminen, auttaminen ja kommunikointi myöskin koulu- ja päivähoitolasten kuljettamisen osalta on paremmassa kunnossa. Ja tässä kyllä vastuutamme jossain määrin sitten tätä kuntien kilpailutusta, joka sitten näitten erityisryhmien kuljetuksissa voi tällaisen osaamisen edellyttää.

Ylipäätään on aiheellista, kuten edustaja Myllykoski, tietysti keskustella samassa yhteydessä Kela-kyydeistä, koulukyydeistä ja näistä erityisryhmien kyydeistä, koska yhteiskunnan kustantamia kyytejä on lähes puolet kaikista taksikyydeistä, mutta ne eivät kuulu liikenne- ja viestintäministeriön alaan eivätkä tämän lainsäädännön alaan. Saatavuudenkin osalta kuntien on siis mahdollista sitten näissä kilpailutuksissaan edellyttää päivystysvelvollisuutta. Toivoisin, että esimerkiksi edustaja Kauton ja minun yhteisessä kotikaupungissa Äänekoskella, joka ei nyt ole mikään ihan pikkukylä, tällainen päivystys saataisiin järjestettyä, että pääsisimme mekin taksiin.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies, edustaja Lundén otti aivan olennaisen tärkeän asian esille eli netissä tarjottavat pimeät kyydit. Nostin itse tämän myöskin ihan viime metreillä käsittelyyn, ja löysimme siihen vielä tarkemmat puuttumisen mahdollisuudet. Täsmensimme niin, että taksiliikennelupaa vaaditaan sekä ammattimaiseen henkilöiden kuljettamiseen laissa määritellyillä ajoneuvoilla että näiden palveluiden tarjoamiseen yleisölle. Tämä siis pätee [Puhemies koputtaa] myöskin netissä tarjottaviin kyyteihin. — Kiitoksia oikein paljon.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan.

14.48 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo debatissa sanoin, niin on hienoa todeta, että hallitus ja ministeriö toteuttavat hallitusohjelmaa. Oikea sana tälle varmasti on se ”korjaussarja”, mikä on tärkeä tiedostaa, eli nyt teemme tämän esityksen pohjalta joitakin sellaisia toimenpiteitä, joista tiedettiin jo valmiiksi, että metsään mennään tai, niin kuin täällä Eskelinen kuvasi, päin mäntyä. No, Helsingissä niitä kasvaa harvakseltaan, mutta täällä on enemmän tolppia, joihinka ollaan tämän edellisen uudistuksen osalta törmätty.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

On tärkeää huomioda, että kysymys on nimenomaan yhteiskunnan palvelun tuottamisesta, jota tekevät yksittäiset itsenäiset yrittäjät. Vaikka se Kela-kyyti onkin oma osansa eikä nyt suoranaisesti kuulu liikenne- ja viestintäministeriön piiriin, niin erittäin monta maalaistaksiyrittäjää on lopettanut, kun ollaan luotu tällainen rumasti sanottuna mafian kaltainen välityspalveluorkesteri sinne väliin, joka ottaa kynnysrahaa siitä, että yrittäjä pääsee rinkiin mukaan, ja rahastaa säännöllisesti myös kyytien osalta. Tässä kohtaa nämä yhtyvät kyllä liikenne- ja viestintäministeriön puolelle, jos me haluamme todellakin edesauttaa sitä tervettä kilpailua, ja tässä kohtaa varmasti, kun on tätä päivystyshalua niin, että nyt siellä Äänekoskellakin olisi läsnäolo, niin että kansalaiset, kaupunkilaiset voivat saada kyydin, täytyy nyt varoa ainakin, ettemme avaa sitä, että välityspalveluyrityksillä olisi mahdollisuus tavallaan palauttaa aiemman lain paikkavelvoite ja päivystysvelvoite. Se ei tekisi näistä yrittäjistä enää renkejäkään, vaan he olisivat vieläkin huonommassa asemassa, joten tarkkuutta pitää olla, että voimme palauttaa sitä kilpailuasetelmaa, mikä normaaliin yrittäjyyteen myös taksialalla kuuluu. Siinä mielessä toivon, että liikenneministeri käy siellä sosiaali- ja terveysministeriön puolella sanomassa, että nyt viedään yhdessä askelia eteenpäin niin, että me voimme palauttaa tähän maahan normaalin tilanteen taksin kilpailun osalta.

Edustaja Lundén [Mikko Lundén: Paikalla!] vei jalat suustani eli kaasupolkimelta. Todella tärkeä huomio, ja toivon, että valiokunta voisi ottaa kopin ministerin viimeksi tuotun toteamaan. Meillä tehdään erittäin paljon sitä pimeäksi verhottua mutta ei suoranaista markkinointia eli sosiaalisessa mediassa kyytejä tarjotaan: esimerkiksi viesteissä Oulun seudulta kysytään, onko joku menossa tai kyytiä vailla, pääsisi kyydissä, mutta siihen liittyy kuitenkin maksuvelvoite, joka on kätkeyty sinne niin sanotusti ”kimppakyytien” taakse. En tiedä, kuinka tähän tällä lainsäädännöllä pystytään puuttumaan, mutta tämä on yksi osa sitä, että harmaan talouden torjunnassa tämän hallituksen pitää ottaa huomioon se, että meillä laitton yrittäjyys syö rehellisen taksiyrittäjän leipää todella rankasti. Tämä ei johdu pelkästään siitä, että viime kaudella tehtiin virheitä tämän uudistuksen kanssa. Se oli nähtävissä jo aiemminkin ja varmasti olisi itse itseään ruokkinut niin sanotun alustatalouden pohjalta uusina liiketoimintamuotoina, jotka eivät kyllä kuulu sellaiseen yhteiskuntaan, jossa verovaroin pyritään tuottamaan hyvinvointipalveluita.

Itsekin kysyn tässä vielä ministeriltä tämän rekisterikilven käyttöönotosta, joka erittäin hyvin identifioisi sen palveluntuottajan. Jos sitten on näitä niin sanottuja osa-aikaisia, niin en minä nyt näe sitäkään mitenkään pahana, että jos jollakin ajoneuvolla suoritetaan taksi-liikennettä, niin siinä olisi taksiksi tunnistettava keltainen rekisterikilpi — olisi erinomaisen hyvä ja toisi helpommaksi. Se lamppu siellä katolla on toki hyvä asia, mutta se ei vielä turvaa sitä, että olisi kysymys rehellisestä yrittäjästä.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on pakko kysyä, voisimmeko ottaa mallia siitä — tässä joutuu nyt vaikkapa Taksi Helsingin sanomaan ääneen — että on omat tarkastajat. Voisimmeko keskustella siitä, että tämä samainen taksitarkastajamenettely koskisi koko alaa ja kaikki yhteiskustannuksellisesti maksaisivat tämän tarkastustoiminnan, jolloin palautettaisiin eri kaupungeissa, eri alueilla tämän mahdollisuus? Eli yhteisvastuullisesti tähän lähdetäisiin mukaan, jolloin pystyttäisiin tämä valvonta tehokkaasti toteuttamaan, ja nekin, jotka ovat rekisteröityneet yrittäjiksi, olisivat siinä mukana, ja silloin voitaisiin välttää tämä Helsingin rautatieaseman kaaos ja ne tungokset, mitä siellä tulee, ja ehkä pienet kärsirysytkin.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Arvoisa puhemies! On todettava, että hallitus tekee oikeita askeleita, ja ilolla ja kiitoksella sanon, että ministeri Harakka on ottanut nyt sellaisen asennon, että taksinpenkillä on huomenna ehkä turvallisempi matkustaa. [Eduskunnasta: Ei vielä huomenna!]

14.55 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin debattipuheenvuoroissa monien kollegoiden suulla kävi ilmi, niin kyllähän tuo viime kauden taksiuudistus oli erittäin huono. Voi sanoa, että jo silloin kun sitä lainsäädäntöä laadittiin, niin täällä monella suulla varoitettiin muun muassa Ruotsin tilanteesta, ja siinä mielessä voi sanoa, että en kyllä voi yhtyä niihin puheenvuoroihin, joissa jotenkin on sanottu, että on yllätyksenä tullut osa näistä tilanteista, koska kyllä silloisesta oppositiosta tuotiin asiasta esille niitä huolia. Ja niin kuin tuossa totesin, että silloin jos lähdetään päivystysveloitteisesta hintasääntelystä, koulutusveloitteesta ja määrsääntelystä, kaikesta mahdollisesta yhtä aikaa purkamaan, niin ei voi lopputuloksena olla muuta kuin, voisi sanoa, taksialan villi länsi, ja vapauttamisen myötä alalle on temmeltänyt kyllä hyvin monenlaista toimijaa.

Itselläni on ollut huoli erityisesti maaseutualueista ja haja-asutusalueista, kaiken kaikkiaan kasvukeskusten ulkopuolella olevista alueista, koska monella syrjäseudun kylällä tämä tilanne on johtanut siihen, että taksipalveluitten määrä on vähentynyt ja esimerkiksi ne tilanteet, kun on ajateltu, että seuraava sukupolvi jatkaa sitä yritystä, eivät ole enää realisoituneet, ja moni eläkeikä lähellä oleva tai ollut on todennut, että kun nyt jotenkin saisi kitkuteltua sinne eläkkeelle saakka, niin sitten tämä homma kyllä loppuu. On huomioitava se, että monissa pienissä taajamissa ainoat kyydit ovat lähinnä joko koulukuljetuksiin osallistumista tahi Kela-kyytejä, joten siinäkin mielessä — vaikka tiedämme täällä hyvin, että Kela-kyydit eivät ole varsinaisesti liikenneministeriön alaisuudessa olevaa asiaa — tämä linkki on niin tärkeä ja se on tietyllä alueella oikeastaan ikään kuin se leivän tekemisen ydin, että ylipäätänsä se yrittäjäyys sillä alueella voi toteutua. Muistan, että liikennekaaresta viime kaudella puhuttiin, että maaseudullakin sitten on mahdollisuus liikennekaaren mukaisesti tehdä tällaisia kyytien yhdistelemisiä elikkä ikään kuin katsoa se koko kyytilinja lähtien ihan sieltä kotiportilta sitten sinne, minne onkin menossa, eli tietysti on huomioitava myöskin se, miten tämä vaikuttaa siltä osin. Mutta luulen, että tämän uudistuksen myötä tämä tilanne ei ole kyllä parantunut, ja tästä olisikin ihan mielenkiintoista kuulla ministeriöissä, ovatko nämä liikennekaaren mukaiset kyytien yhdistelemiset miltään osin menneet eteenpäin.

Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että tässä uudistuksessa ollaan tuomassa myöskin yrittäjäkoulutus ja koe, ja siinä mielessä toivon, että tällainen kuljettajien parempi perusosaaminen siitä, missä kaupungissa ollaan, ja toisaalta myöskin kyky toimia erilaisten asiakasryhmien kanssa tulisivat myöskin mitattua ennen kuin on mahdollisuutta siihen taksilupa.

Toisaalta on tärkeää huomioida myös tämä Y-tunnuksen saaminen, koska kyllä tämä uusi tilanne on aiheuttanut myös lisääntyvää harmaata taloutta ja myöskin juuri sitä — mistä alun perin kai kuviteltiin, että tilanne menisi toiseen suuntaan — että hinnat ovat tulleet eri tavoin läpinäkyvämmiksi, elikkä on todella vaikea oikeasti vertailla sitä hinnoittelua, ja siinä mielessä harmaa talous on sitäkin kautta lisääntynyt.

Minun mielestäni myöskin se, että ylipäätänsä tunnustetaan, että kyse on taksista, on tässä uudistuksessa otettava huomioon. Tämä tulee esille erityisesti silloin, kun puhutaan sellaisista ihmisryhmistä kuin vammaiset tai vanhukset tai heistä, joilla on muuten alentunut

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

kognitiivinen kyky esimerkiksi havaita tai kommunikoida. Pitää todellakin asiakkaalla olla tiedossa, mikä se taksikyydin hinta on ja mikä se peruste sille on.

Siinä mielessä näihin korjaussarjan muutoksiin on syytä vielä siellä valiokunnassa perehtyä ja varmistaa, että kaikki nämä eri kohdat tulevat nyt huomioitua ja että me saamme paremman tilanteen eri puolilla Suomea oleville taksiryttäjille mutta ennen kaikkea taksien asiakkaille ja sitä kautta pystymme sitten avittamaan sitä, että meillä on hyvät, tasa-laatuiset, laadukkaat taksipalvelut eri puolilla Suomea.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.40.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

15.41 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! ”Tilaa luovuudelle ja muutokselle.” ”Palveluita ei voida turvata lisäämällä rajoitteita ja velvollisuuksia.” ”Joustava lainsäädäntö luo pohjan uudentlaisille palveluille.” Tämäntyyppistä keskustelua käytiin edellisen taksilainsäädännön uudistuksen ympärillä. No, mitä tästä seurasi? Ei paljon hyvää todellakaan. Palvelujen taso heikkeni, harmaa talous roiahti kasvuun, kuljettajien ammattitaito heikkeni koulutusmääräysten purun myötä. Ajoneuvomääräysten poistuttua kalustosta tuli hyvin kirjavaa. Hinnat nousivat: on arvioitu, että isoimmilla kaupunkiseuduilla noin 14 prosenttia keskimäärin. Erityisesti moni maakunta joutui kärsimään tästä uudistuksesta, ja moni maakuntataksi sitten lopetti toimintansa tämän yhteydessä. Myös luotettavuus palveluntuottajiin heikkeni.

Positiivista oli tietysti se, että taksitarjonta lisääntyi, mutta se toi tietysti mukanaan myös niitä ongelmia, mistä tässä salissa jo aiemmin puhuttiin. On hyvä asia, että hallitusohjelmassa tämä murhe todettiin ja lähdettiin sitten sen pohjalta lakiesitystä tekemään. Tavoitteenahan on korjata taksitoiminnassa havaittuja epäkohtia, jotka liittyvät erityisesti asiakkaan turvallisuuteen, harmaan talouden torjuntaan, hinnoitteluun, hinnoittelun läpinäkyvyyteen ja taksien saatavuuteen. Epäkohtia ehdotetaan korjattavaksi erityisesti helpottamalla hintavertailua ja sen luotettavuutta, kuljettajatutkinnon palauttamisella pakollisella yrittäjäkoulutuksella ja luomalla vapaaehtoinen koulutusmalli erityisryhmien osalta. Erityisryhmien osalta, niin kuin täällä salissa joitain puheenvuoroja on käytetty, olisi ehkä voinut miettiä tiukempiakin velvoitteita koulutusten osalta.

Harmaan talouden osalta määriteltäisiin verovalvontaa varten tarvittavat tiedot sähköisen palvelualueen kautta, ja valvonnan osalta on myös tärkeää, että taksiliikenneluvan haltijalla on Y-tunnus jo luvan myöntämisvaiheessa.

Sosiaalisessa mediassahan avoimesti rehoittaa tällä hetkellä taksinvälitystoiminta, ja kylä se on myös tässä yhteydessä korjaussarjassa saatava kuriin. Viranomaisilla yksinkertaisesti ei tällä hetkellä riitä valvontatyöhön resursseja.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Tärkeää on myös, että taksin tunnistavuuden vaatimukset taksikilpien palautuessa helppotuvat, ja edustaja Myllykosken nostama rekisterikilpiasiakin ehkä olisi syytä tuolla valiokuntakierroksella ottaa vielä keskusteluun. Taksamittari olisi pakollinen kaikissa taksi- kyydeissä, mutta edelleen asiakkaalla on mahdollisuus sopia myös kiinteä hinta.

Tämän uudistuksen rinnalla on tärkeää, että sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenneministeriö ovat käynnistäneet työn julkisesti tuettujen kuljetusten kehittämiseksi. Tavoitteena pitää olla vahvistaa julkisin varoin tuettujen ja hankittujen kuljetusten saatavuutta, yhteistyötä ja alueellista vaikuttavuutta. Suurimmat ongelmat ovat erityisesti harva- ja maaseutualueilla julkisen liikenteen puuttuessa ja taksipalveluiden saatavuuden heikentyessä edellisen uudistuksen jäljiltä. Tämä työ olisi minusta myös tehtävä nopeammalla aikataululla kuin nyt on esitetty. Vaikka työ on käynnistynyt, niin tässähän se pitkälti kytketään 12-vuotiseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan, mutta Kelan kyytien ja näitten kyytien osalta akuutimpi tarve olisi olemassa heti.

Uudistus on tärkeä alan uskottavuuden palauttamiseksi ja asiakkaiden luottamuksen palauttamiseksi taksiliikenteeseen. Tärkeää on, että nämä korjaukset saadaan vietyä aikataulussa läpi, ja myös nuo esitykset kalustojen ja mittalaitteitten ja muitten osalta siirtymäaikoi- neen ovat ihan perusteltuja.

15.46 Joonas Könttä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Taksilaissa otettiin viime kaudella tosiaan pari kierrosta liikaa, mentiin ehkä liikaakin uudistusten tiellä kuulematta sitä kritiikkiä ja niitä uhkia, mitä tähän uudistukseen liittyi. Ne ovat monilta osin realisoituneet, ja nyt tämä korjaussarja tulee todella tarpeeseen, niin kuin täällä on tänään kuultu oikeastaan läpi koko eduskunnan kaikkien puolueiden toimesta.

Hallituksen tavoitteet parantaa taksipalveluiden laatua, tehdä tästä hinnoittelusta entistä läpinäkyvämpi ja ennen kaikkea puuttua heihin, jotka eivät yhteisiä sääntöjä noudata, ja heihin, jotka eivät maksa veroja asianmukaisesti, ovat erittäin kannatettavia tavoitteita, ja minusta siitä kiitos kuuluu paitsi hallitukselle ja ministereille myös koko eduskunnalle, jotka näihin puutteisiin ovat halunneet puuttua.

Tästä korjaussarjasta puuttuu kuitenkin osittain vielä potkua, ja haluan nostaa muuttaman haasteen tai epäkohdan, joihin valiokunnan tulevassa työssä on hyvä puuttua.

Pidän osittain hieman erikoisena sitä, että nämä kielivaatimukset, mistä täällä on tänään puhuttu, nimenomaan taksikuskeille eivät tässä esityksessä mielestäni ole riittävällä tasolla. Tässä korjaussarjan valiokuntakäsittelyssä tulee kiinnittää huomiota taksinkuljettajien kielitaitoon, tarkastella sitä, ovatko nämä nykyiset, tässä esityksessä olevat vaateet riittäviä, saako palvelua riittävällä tasolla. Mielestäni suomen kielen osaaminen palveluammattissa edes tyydyttävällä tasolla on erittäin keskeinen asia.

Arvoisa puhemies! Tähän uudistukseen liittyy osittain tarpeita, jotka tunnustan hyvin. On epäkiitollinen asema suomalaiselle elinkeinoelämälle, mikäli meillä lainsäädäntö estää uusien yritysten tai applikaatioiden syntymisen tässä maassa, mutta toisaalta liian kauas- kaan ei kannata mennä.

Tähän taksien katolla olevaan valaisimeen ja siihen liittyviin määräyksiin: Näistä huolimatta mielestäni erillisten taksikilpien käyttöönottoa tulee edelleen vakavasti harkita yhtenä vaihtoehtona. Kaikille luvat täyttävälle takseille voisi ottaa käyttöön erilliset taksikilvet, kuten muutamissa muissa maissa on käytössä, koska silloin asiakas ja viranomainen tietäisivät, että asiat ovat kunnossa ja ne ovat määräysten mukaisia.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

No, mitä tulee sitten haasteisiin osa-aikaisen taksitoiminnan mahdollistamiseksi, niin tämäkin tulee säilyttää. Osa-aikainen taksitoiminta paitsi voi tuoda lisäansioita, se myös mahdollistaa lisätarjontaa sellaisilla alueilla, joilla tarjontaa ei muutoin välttämättä riittävästi ole, ja se tarjoaa uusia mahdollisuuksia myös sellaisille henkilöille, joilla vaikkapa normaali elinkeino ei ole ympärivuotista. Tärkeintä on, että byrokratia pidetään minimissä mutta riittävässä määrin, ja sen lisäksi tarvitaan sitä valvontaa, josta täällä moni kansanedustaja on tänään ollut huolissaan: siis hyvät säännöt yksistään eivät riitä, vaan tarvitaan myös valvontaa ja valvonnalle resursseja.

Rehellisyyden nimissä on myönnettävä, että saatavuuskysymyksen osalta tässä esityksessä ei olla menty riittävän pitkälle, ja tähän liikenne- ja viestintävaliokunnan tulee kiinnittää huomiota. Uskon myös, että tätä saatavuuskysymystä tullaan tässä salissa käsittelemään vielä myös jatkossa.

Aina on hyvä pohtia, kuinka me pystymme välttämään ylimääräistä byrokratiaa mutta kuinka me pystymme toisaalta puuttumaan näihin epäkohtiin: päästäänkö näihin uudistuksiin ja näihin tarpeellisiin korjauksiin pienemmällä määrällä byrokratiaa, kuinka pienet taksiyrittäjät pärjäävät lisäbyrokratian kanssa, ja ovatko uudet kalliit standardit esimerkiksi taksamittarien osalta pakollisia, löydetäänkö muita, teknologiariippumattomia keinoja siihen, että meillä tämä taksamittarimalli toteutuu mutta että siitä ei synny myöskään kohtuuttomia kustannuksia yrittäjälle?

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnalla tulee olemaan paljon töitä lakipaketin kanssa, ja valiokunnan on tärkeää huomioida sääntöjä noudattavien taksiyrittäjien toimintamahdollisuuksien ylläpitäminen mutta myös asiakkaiden turvallisen ja laadukkaan palvelun turvaaminen.

Edellinen puhuja puhui erittäin hyvin saatavuudesta, syrjäseutujen taksipalveluista, maaseudun taksipalveluista. Niissä tämä edellisen eduskunnan tekemä uudistus on mennyt pieleen, mutta nyt meidän täytyy mahdollisimman hyvin korjata tätä nykyistä pakettia, kun se on mahdollista vain nykylainsäädännön voimin, ja huomioida oikeastaan niiden jo tehtyjen virheiden kautta. Olen varma, että töitä riittää, ja toivon, että myös korjaussarja kokonon tulee vielä tämän salin käsittelyyn.

15.51 Sheikki Laakso ps: Arvoisa rouva puhemies! Debatissa äsken otti edustaja Kautto puheeksi, että yritin saada tämän hallituksen piikkiin. Jos sellainen väärä käsitys meinasi jäädä, niin tarkoitin lähinnä sitä, että hallitus ei nyt lähtisi keulimaan tämän uudistuksen myötä, koska totuudessahan tässä on polttanut varpaansa yksi sun toinen puolue tämän asian tiimoilla jo aikaisemminkin.

Yksi asia, mikä tietysti pitäisi ottaa hyvinkin tarkasti hoitoon ja yrittää saada siihen jonkunäköistä korjausta, on valvonta. Suomessa itse asiassa — puhutaanpa melkein mistä tahansa, puhutaan ympäristöstä tai mistä tahansa — valvonnan puute on oikeasti todella huono homma. Sanktiot ovat useinkin aivan liian pieniä, ne eivät ohjaa juuri ollenkaan. Meillä kuitenkin on loistavat esimerkit hyvistä sanktioista. Polttoöljy: Kuljetusliikkeet voisivat tankata polttoöljyä ja ajella sillä. Omakohtainen kokemus on kolmenkymmenen vuoden aikana se, että yhden ainoan kerran on mitattu meidän autosta, ja silloin minä en edes ajanut sitä. Sanktio on sen verran raju, että kukaan ei uskalla siihen leikkiin lähteä, ja se ohjaa niin, että sitä valvontaakaan ei tarvitse niin paljon olla. Sama homma on nyt, kun tuli muutama vuosi takaperin tämä liikennekäytöstä poisto -homma, missä on se minimimaksu tuhat euroa. No, niitä tuhansia euroja ovat kyllä useammatkin joutuneet maksamaan vähän

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

niin kuin vahingossa, kun ei ole ollut tiedossa koko juttu tai on käynyt lapsus, mutta se maksu on nimenomaan niin raju, että se ohjaa siihen, että käytännössä katsoen rekisteröimättömillä tai vakuuttamattomilla autoilla ajaminen on loppunut liikenteestä.

Tämä on äärettömän tärkeää, että tähän valvontaan panostetaan ja sanktiot ovat riittävän kovat, koska sitä kautta siihen valvontaan tulee myös sitä lisärahoitusta, koska silloin kun se valvonta on huonoa ja sanktiot ovat, sanotaan nyt, heitetään, muutamia kympejä tai parisataa, niin se ei vaikuta millään tavalla. Se villi länsi pysyy edelleen tuossa touhussa ihan täysin, koska nythän meillä on niin kuin viljejä takseja, joita voisi jopa elämysmatkoina tarjota: hyppää taksiin ja ylläty, mihin joudut. — Kiitos.

15.54 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti tämän annetun lakiesityksen tavoitteena on korjata taksitoiminnassa havaittuja epäkohtia, jotka liittyvät erityisesti turvallisuuteen, harmaan talouden torjuntaan, hinnoittelun läpinäkyvyyteen ja taksin saatavuuteen. Tosiasia on, että varmaankaan tämäkään lakipaketti ei ole täydellinen ja ongelmia ja haasteita tulee myöskin jatkossa.

Oikeastaan itse sanoisin, että avainasemassa ovat myöskin taksiryttäjät: että he toimivat sillä tavalla, että ongelmat vähenevät myöskin tulevaisuudessa, ja että taksiryttäjät itse kokevat ja asennoituvat siten, että he ovat myöskin ryttäjiä ja vastaavat sitten myöskin kuljettajien ammattitaidosta ja palvelualltiudesta, että minkälaisia kuljettajia taksissa on.

Nyt tätä taksipalvelujen turvallisuutta ja laatua pyritään parantamaan tällä hallituksen esityksellä, ja muun muassa taksinkuljettajan kokeen sisältöä täsmennetään muun muassa määrittämällä koekysymyksillä katettavien aihealueiden vähimmäissisältö. Tavoitteena on myöskin se, että kuljettajien perusosaamista ja kykyä toimia erilaisten asiakasryhmien kanssa parannetaan. Tosiasia on, että esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla ja tuolla muualla Suomessa ollaan erilaisessa tilanteessa: yleensä tuolla pääkaupunkiseudun ulkopuolella taksinkuljettajat osaavat suomea, mutta täällä törmää kyllä — niin kuin täälläkin on jo puheenvuoroissa usein tullut esille — tähän kielitaidottomuuteen ja siihen ymmärrykseen, mihin ollaan menossa ja miten sinne pääsee, ja myöskin siihen, että tunnetaanko sitä toiminta-aluetta riittävästi. Itse toivon, että siellä koulutuksessa kiinnitetään myöskin huomiota tähän, että kuljettajat tuntevat myöskin sitä paikkakuntaa, missä he liikkuvat.

Sitten taksipalveluiden turvallisuuteen ja laatuun liittyen on tärkeää, että siellä hallituksen esityksessä on tämä uusi vapaaehtoinen erityisryhmien kuljettajakoulutus sekä pakollinen ryttjäkoulutus myöskin. Omasta mielestäni se on tärkeä asia.

Mitä tulee harmaan talouden torjuntaan, niin on tärkeää, että taksiliikennelupa myönnetään ainoastaan henkilölle, jolla on Y-tunnus ja joka on suorittanut ryttjäkoulutuksen ja ryttjäkokeen.

Ja mitä täällä on nyt tullut keskusteluissa esille tästä taksin tunnistamisesta, että se on se taksikupu siellä, niin itsekin olen kyllä koko ajan ollut sitä mieltä, että se erilainen rekisterikilpi olisi hyvä tunnistustapa myöskin poliisille.

15.57 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että ongelmiin tartutaan ja virheitä korjataan, sen pitäisi olla vähimmäisvaatimus, ja on samalla erinomaisen tärkeää myös kuunnella, mitä tämän talon ulkopuolella puhutaan ja minkälaisia ajatuksia siellä on, ja kuunnella varsinkin niitä ihmisiä, joita nämä päätökset koskevat. Minä tuon muutamin ranskalaisin viiruin tässä kentältä terveisiä, mitä tämä uudistus on kirvoittanut: ”Valitettavasti uudistuksessa ei ole oikeastaan mitään uutta, tehdään taas vaan lisää byrokratiaa.”

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

”Kaikki tarpeellinen saataisiin, jos nykyistä lakia valvottaisiin. Uudetkaan säännöt eivät auta, jos niitä ei valvota. Valvontaa ei ole huomioitu uudistuksessa mitenkään.” ”Liikenneluvan peruuttaminen oikaisisi nopeasti tilanteen. Esimerkiksi riittävästä kielitaidosta ja paikallistuntemuksesta vastaa luvanhaltija luvan menettämisen uhalla.” Näitä terveisiä on aika paljon, mutta otin tässä nyt kasan päältä nämä tärkeimmät.

Ajattelisin niin, että taksiyrittäjille nyt vaadittava talous- ja tammoinen yrittäjäkoulutus on loistava ajatus. Tämä on erittäin hyvä juttu, ja tätä pitäisi olla enemmänkin, laajemmin käytössä käytössä. Mutta millä muilla toimialoilla tammöistä vaaditaan? Ei millään. Kuinka tasavertaista tämä on, ja kuinka hyvin tämä nyt korjaa niitä tosiasiallisia merkittävimpiä ongelmia, joita taksialalla on? Yrittäjäkoulutushan kohdistuu yrittäjiin. Millaiset vaikutukset tällä on kuljettajiin, niihin taksirenkeihin siellä? Heillä ei ole käytännössä kuin se Traficomien koe, joka on sangen vaatimaton. Sen kun suorittaa, niin kuka tahansa voi hypätä taksin rattiin. Eivätkö esimerkiksi riittävä kielitaito, paikallistuntemus ja erityisosaamistarve olisi kuitenkin niitä asioita, joita pitäisi testata, ja jos vähimmäisvaatimukset eivät täyty, niin olisi sitten perusteita evätä se liikennelupa?

Korostan vielä sitä valvontaa. Se on äärimmäisen tärkeä juttu, että kun säännellään, niin sitten pitää myös valvoa. Tämä on ihan lähtökohta asioissa, ja ne kulkevat käsi kädessä: jos toista ei ole, niin ei ole toistakaan. Ja jos näin ei sitä valvontaa hoideta, niin se on kyllä sitten aivan surkean tyhjä kirjaus ja sillä ei käytännössä tee mitään. Minun mielestäni on aika hurja se vastaus, mikä kuultiin ministeriltä, jossa sanotaan, että toimintaa ei voi valvoa, koska ei ole resursseja. Se kyllä tarkoittaa silloin yksinkertaisesti sitä, että ei ole sitä sääntelyäkään. — Kiiitoksia.

16.01 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! ”Taksilainsäädäntöä, sääntelyä ja valvontaa tarkistetaan siten, että se torjuu harmaata taloutta, edistää toimivaa kilpailua ja varmistaa taksipalveluiden saatavuuden koko maassa.” Näin on kirjattu hallitusohjelmaan, ja on hienoa, että tänään tässä salissa on käytetty erinomaisia ansiokkaita puheenvuoroja tämän korjaussarjan osalta siitä, että asianmukaiset korjaukset tehdään tähän nykyiseen lainsäädäntöön. Tuossa edustaja Kilpi toi ansiokkaasti esille kentän viestejä, ja itsekin olen keskustellut tässä vuosien aikana taksiyrittäjien ja taksirenkien — puhutaan taksisuhareista — kanssa. Monet ovat sanoneet sitä, että ennen tätä uudistusta oltiin myönteisiä sille, että lainsäädäntöä pitää uudistaa ja uudistuksia pitää tehdä, mutta tämä nykyinen uudistus meni täysin mönkään. Kyllä kentältä tulee viestiä, että tätä pitää korjata, mutta niin kuin tässä jo edustaja Kilpi toi esille, myös sitä valvonnan tärkeyttä on pidettävä yllä, niin että asianmukaiset pelisäännöt sitten jokaisella on, kun taksiyrittämistä edistetään ja suoritetaan.

16.02 Ari Koponen ps: Puhemies! Niin, kielitaitohan tässä on erittäin tärkeässä osassa. Edustaja Mari Rantanen kysyikin aikaisemmassa debatissa ministeri Harakalta hyvin sitä, että kun tällä hetkellä tässä kokeessa saa tulkki mukana, niin saako olla myös jatkossa. Ja ministeri Harakka hieman kiersi kysymyksen ja vastasi, että se järjestetään suomen ja ruotsin kielellä, mutta ei vastannut siihen, saako tulkki olla mukana tässä. Jos tulkki saa olla mukana, niin mitä kokeen jälkeen? Kun esimerkiksi vanhus astuu taksiin ja kuski ei osaa ollenkaan suomea tai ruotsia, niin on se tilanne aika huono silloin.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

16.03 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella todellakin taksiuudistus oli kunnianhimoinen, ja jo silloin käsittelyvaiheessa siihen liittyi erittäin paljon kysymyksiä ja epäilyjä. Valitettavasti ne huolet, joita silloin esitettiin, ovat kyllä hyvin pitkälle käyneet toteen. Eli tällä hetkellä tilanne taksiliikenteessä on selvästi huonompi kuin ennen tätä uudistusta, erityisesti taksipalvelujen saatavuuden ja laadukkuuden kannalta ja myös ihan asiakkaiden turvallisuuden näkökulmasta sekä myös harmaan talouden osalta.

Ja on hyvä, että hallitus nyt on tuonut eduskunnan käsiteltäväksi tämän korjauspatteriston, jolla toivon mukaan pystytään näitä epäkohtia osittain poistamaan. Pidän erityisen tärkeänä sitä, että tähän harmaaseen talouteen yritetään puuttua. On tärkeää, että kansalaiset pystyvät tunnistamaan, mikä on oikea taksi, ja sen takia nämä taksitunnistimet täytyy olla, ja myös poliisilla tulee olla riittävät keinot ja myös sanktiomahdollisuudet luvattomien taksien kohdalla.

Mutta yksi huoli tässä edelleenkin erityisesti korostuu, ja se on taksipalveluiden saatavuus, johon tällä esityksellä ei ole tulossa riittävästi ikään kuin korjausta. Ongelmanahan on se, että näistä takseista on ylitarjontaa, varsinkin nyt koronaepidemian aikana kaupungeissa, etenkin täällä Helsingin keskustassa, mutta sitten taas haja-asutusalueilla taksien saatavuus on kärsinyt.

Toivonkin, että tätä koko pakettia käsiteltäisiin eduskunnassa nyt erityisellä huolellisuudella, jotta todellista korjausta näihin esiin tulleisiin ongelmiin saataisiin.

16.06 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! On todellakin hyvä, että tämä Lex Berner nyt korjataan. Täytyy sanoa, että ministeri Berner katosi Ruotsiin palautetta saadessaan, ja kuten aikaisemmin totesin, niin meidänkin ryhmämme oli tämän harhaanjohtajan johdolla tässä mukana. No, toinen pakeni Ruotsiin ja toiselle kävi niin, että kansa puhui, mutta se siitä.

Kysyin itsekkin tästä kielitaidosta, kuten myös edustaja Rantanen ja edustaja Koponen toivat esille. Kertoisiko ministeri, mitä tällä koulutuksella varmistetaan ja varmistetaanko sillä ensinnäkin se, että a) kuljettajalla on riittävä kielitaito ja b) miten testataan muuten tämä sopivuus ihan näin asiakaspalvelijana ja muutenkin esimerkiksi rikostaustan tarkistamisella, jotta kaikki henkilöt voidaan kyytiin turvallisesti laittaa tai sinne voi itse mennä, ja että vanhukset ja lapset tietävät mistä äitinsä löytävät tai löytävätkö ollenkaan. Ei tosiaan nyt oikein tullut vastausta sieltä koulutuksen sisällöstä, eikä siitä, voiko siellä kokeessa käyttää tulkkia. Se ei kyllä yhtään paranna tämän henkilön omaa kielitaitoa, jos tulkki siinä vieressä on. Tuskinpa tämä tulkki sitten jatkossa siinä pelkääjän paikalla istuu, että tämä nyt oli aika huolestuttavaa. Onneksi meillä lakivaliokunnassa on esimerkiksi edustaja Laakso, joka tässä on pitänyt hyviä puheenvuoroja. Eli hän on kuunnellut huolellisesti tätä lähetekeskustelua ja ottaa varmasti kopin näistä, mitä siellä valiokunnassa nyt pitää äärimmäisen huolellisesti selvittää.

Moni on puhunut tuosta valvonnasta, ja se on myös tärkeää katsoa, koska se on totta, kuten esimerkiksi edustaja Kilpi sanoi, että ei ole mitään hyötyä vaikka olisi kuinka hienoa lainsäädäntöä, jos ei sitä kukaan valvo. Sillä ei ole silloin oikein mitään merkitystä. Silloin se perustuu vain siihen, että toivotaan ja toivotaan.

Täällä moni otti myös puheeksi tämän Kela-taksiongelman. Se ei nyt suoranaisesti tähän liity, mutta nyt, kun on mahdollisuus puhua tässä eduskuntasalissa, koronarajoituksista huolimatta saamme toisinaan täällä käydä puhumassa, niin haluan sanoa kuten tässä ministerin läsnäollessakin tuotiin esille: hallitukselle terveisiä, että tämä Kela-taksiongelma

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

on hyvä kanssa käydä läpi. Itse viime kaudella olin Kansaneläkelaitoksen valtuutettuja. En muista saaneeni niin paljon palautetta ihan yksittäisestä asiasta siellä Kelan valtuustossa kuin näistä Kela-takseista. Tämä on aiheuttanut todella suurta hämmennystä niin asiakkaissa kuin niissä yrittäjissäkin, jotka menettivät vanhat tutut asiakkaansa, mutta toivon todella, että valiokunta huolellisesti tähän perehtyy ja vastaa niihin kysymyksiin, joihin ministeri ei tuolta ministeriaitiosta vastannut. — Kiitos.

16.09 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä asiassa on käyty hyvää keskustelua täällä salissa, ja omasta mielestäni on erittäin hyvä, että tällaista lähetekeskustelua käydään näin tärkeässä asiassa, joka meillä nyt on.

Kuten oikeastaan ensimmäisessä debattipuheenvuorossani sanoin, ajassa on eletävä, ja silloin jos todetaan, että jossain asiassa ja laissa on parannettavaa ja korjattavaa, niin tulee tehdä myöskin. Ja tämä taksiasia on sellainen asia, että siinä on varmasti parannettavaa ja korjattavaa, ja nyt on korjauspaketti meillä käsissä. Se varmaan ei ole täydellinen, ja jatkossakin tähän varmaan palataan.

Pitää muistaa, että viime eduskuntakaudella kun tätä asiaa käsiteltiin, niin myöskin Taksiliitto itse halusi, että he ovat siinä laissa liikenteen palveluista elikkä liikennepalvelulaisa mukana, ja heidän näkemyksiään silloin myöskin otettiin. Mutta nyt on ilmennyt näitä ongelmia, ja näitä pyritään nytten sitten myöskin parantamaan. Uskon vilpittömästi, että kun tämä sitten on tuolla liikenne- ja viestintävaliokunnassa — itse varapuheenjohtajana siellä olen — niin kyllä se siellä asiallisesti käsitellään ja kuullaan eri tahoja ja pyritään saamaan asiaan parannusta.

On omasta mielestäni erittäin hyvä, että nytten nimenomaan tätä taksinkuljettajan kokeen sisältöä täsmennetään.

Ja se on erittäin tärkeä asia, että kuljettaja on avainasemassa siinä, minkälaista palvelua asiakkaat saavat, ja etenkin se, että ne erityisryhmät, jotka ovat tärkeässä asemassa, kokevat, että heillä on siinä autossa sellainen kuljettaja, joka pystyy heitä auttamaan ja myöskin ohjaamaan ja viemään oikeaan paikkaan. Tämä on tärkeää, tämä tuli myöskin jo viime kaudella esille.

Sitten tämä pakollinen yrittäjäkoulutus on erittäin hyvä. Tänne on myöskin kirjattu vapaaehtoinen erityisryhmien kuljettajakoulutus. Itse toivon, että myöskin taksiyrittäjät tähän asiaan panostavat ja hankkivat sellaisia kuljettajia, jotka käyvät tämän koulutuksen. Se on sitä yrittäjyyttä parhaimmillaan.

Ja kaikissa taksikyydeissä tulee käyttää taksamittaria tai muuta mittaria tai järjestelmää, joka kerää ja säilyttää laissa edellytetyt tiedot. Näin voidaan torjua nimenomaan sitä harmaata taloutta ja saadaan myöskin sitä jälkitietoa, miten käytännössä asiat toteutuvat.

Yksi asia, mikä varmasti on sellainen, mikä keskusteluttaa vielä tämän jälkeenkin, on nimenomaan tämä taksien saatavuus. Tässä hallituksen esityksessä sitä ei ole varmaan pystytty täydellisesti ratkaisemaan, kuten ministerikin kertoi. Tämä saatavuus vaatii yhteistyötä eri ministeriöiden välillä. Ja itse toivon, että Kela-takseista, jotka kuuluvat sinne sosiaali- ja terveysministeriön alle, ja myöskin sitten koulukyydeistä käydään yhteistä keskustelua.

Itse ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan todeta, että koti- ja matkailupalveluyritysten palvelukokonaisuuteen sisältyvään vähäiseen kuljetustoimintaan ei jatkossa vaadittaisi taksiliikennelupaa eikä taksinkuljettajan ajolupaa. Tältä osin palattaisiin siihen liikenne-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

palvelulakia edeltävään tilanteeseen. Omasta mielestäni tämä on hyvä sellaisiin pieniin asiointeihin, joita ikäihmisten parissa voidaan toteuttaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle ajoneuvolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 177/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.00 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsin suppea esittely hallituksen esityksestä ajoneuvolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Ajoneuvoliikennehän ei tietenkään pysähdy valtion rajoille. Sen on oltava turvallista ja sujuvaa niin kotimaassa kuin rajat ylittävästi. Siksi liikenneturvallisuus ja ajoneuvojen tekninen vaatimustenmukaisuus ovat keskeisiä kysymyksiä. Ja siksi EU:ssa on laadittu tästäkin asiasta autoja ja niitten perävaunuja koskeva puiteasetus, ja tämä asetus täytyy nyt ottaa huomioon myös kansallisessa lainsäädännössä.

Hallitus on siksi antanut esityksen uudeksi ajoneuvolajiksi, jolla täydennettäisiin EU:n puiteasetusta. Uusi ajoneuvolaki olisi yhdenmukainen EU-lainsäädännön kanssa, ja näin päällekkäinen ajoneuvojen hyväksyntäsääntely poistettaisiin. Uudistunut EU-lainsäädäntö pyrkii entisestään edistämään liikenneturvallisuutta, ja se asettaa jäsenvaltioille uusia velvoitteita markkinoilla olevien ajoneuvojen vaatimustenmukaisuuden valvomiseksi. Markkinavalvonnan asemaa vahvistettaisiin uudessa ajoneuvolaissa seuraamusmaksusääntelyllä, ja ehdotuksena on, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun ajoneuvoalan toimijoille ajoneuvosääntelyn rikkomisesta. Uuteen ajoneuvolakiin tehtäisiin myös useita rakenteellisia ja lakitekniisiä muutoksia, minkä johdosta ajoneuvolaista tulisi nykyistä selkeämpi ja toimivampi kokonaisuus.

Arvoisa puhemies! Näillä ehdotuksilla vastaamme EU:n lainsäädännön tavoitteisiin ajoneuvojen markkinavalvonnan vahvistamisesta ja edistämme liikenneturvallisuutta Suomessa.

15.02 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Tietysti tämäkin tulee sieltä EU:sta, ja saatetaan Suomessa käytännössä voimaan. Ja kun katsoo tätä lakipakettia — ministeri esitteli hyvin lyhyesti sen — niin tämä paketti kaiken kaikkiaan vaikuttaa erittäin moneen lakiin, ja se on huomioitava. On hyvä, että se käydään

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

nyttén tarkkaan läpi, että ei jää semmoisia porsaanreikiä sinne tai jotakin ristiriitaisuuksia ja numerointia.

Itse haluaisin nostaa sieltä oikeastaan muutaman asian esille. Siellä on esimerkiksi se yksi laki, joka koskee henkilöautojen romutuspalkkioita ja sitä koskevaa lakia. Meille on todennäköisesti vielä tulossa se tänne myöskin muun muassa hallituksen esityksenä, mutta siinä laissahan mahdollistetaan se muuntotuki kaasu- ja etanolikäyttöisiksi muunnettaville henkilöautoille. Se laki on jo nykyäänkin siellä olemassa, mutta nyt se myöskin säilyy siellä. Ja itse pidän sitä erittäin tärkeänä myöskin tulevaisuuden kannalta, jotta me pääsemme yhä vähäpäästöisempiin kulkuneuvoihin ja myöskin pystymme näihin ilmastohaasteisiin vastaamaan. Se muuntotuki on tärkeä, tulkoon se sitten romutuspalkkion kautta tai mitä kautta tahansa. Ja itse toivon, että tämä myöskin siellä säilyy ja tätä myöskin viedään eteenpäin niin että muuntotukea pystytään erilaisille polttoaineille saamaan jatkossakin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.04 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Värderade talman! Suomessa tupakkapolitiikan tavoitteena on tupakkatuotteiden käytön vähentäminen ja loppuminen vuoteen 2030 mennessä.

Vangeista yli 80 prosenttia tupakoi, mikä on huomattavasti korkeampi osuus kuin väestössä yleisesti. Tupakoinnilla on siksi negatiivisia vaikutuksia vangeista suuren osan terveydelle. Vangit ovat saaneet suljetuissa vankiloissa tupakoida vapaasti selleissään. Tupakansavun kulkeutumista selleistä muihin vankilan sisätiloihin ei ole mahdollista estää. Vankien tupakoinnista voi siten aiheutua terveyshaittoja tupakoivien vankien lisäksi myös tupakoimattomille vangeille, jotka joutuvat oleskelemaan savuisissa tiloissa. Sisätilojen tupakansavu aiheuttaa vastaavasti terveyshaittoja myös vankilahenkilökunnalle. Tätä voidaan pitää ongelmallisena henkilökunnan työturvallisuuden kannalta.

Värderade talman! Ett allmänt mål för tobaksrökningen är att rökningen i Finland ska minska, och upphöra helt och hållet före 2030. Det är alltså en sådan tobakspolitik vi eftersträvar i vårt land. Över 80 procent av fångarna röker, vilket är en betydligt högre siffra än

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

bland befolkningen i allmänhet. Rökningen har således negativa effekter på hälsan hos en mycket stor del av fångarna.

Genom lagstiftningen ska det nu säkerställas att fångar och personal som inte röker inte längre utsätts för passiv rökning inne i fängelserna. Dessutom ska fångarna få mer stöd än för närvarande för att sluta röka under fängelsetiden.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännöllä tulee turvata se, että tupakoimattomat vangit ja henkilökunta eivät enää altistu passiiviselle tupakoinnille vankilassa. Lisäksi vangeille tulee tarjota nykyistä enemmän tukea tupakoinnin lopettamiseen vankeusaikana.

Oikeusministeriössä on selvitetty vaihtoehtoja järjestää vangeille mahdollisuus tupakoida siten, ettei tupakoinnista aiheutuisi haittaa sivullisille. Selvityksen perusteella tupakointia ei enää voida järjestää vankien selleissä, koska tupakansavun kulkeutuminen muihin tiloihin ei ole mahdollista estää. Toiseksi tupakoinnin järjestäminen siten, että vangit pääsivät vapaasti tupakoimaan muualle kuin selleihinsä, ei ole käytännössä mahdollista.

Tupakoinnin kieltämistä lievempinä vaihtoehtoina esitystä valmisteltaessa on arvioitu mahdollisuuksia järjestää tupakointi muutamia kertoja päivässä tai kerran päivässä ulkoilun yhteydessä. Esimerkiksi Virosta ja Tanskasta sekä Helsingin ja Vantaan vankiloista saatujen kokemusten perusteella nämä vaihtoehdot aiheuttaisivat kuitenkin tupakan salakuljetusta selleihin ja tupakointia siellä. Tästä aiheutuu järjestyshäiriöitä, sähkölaitteiden rikkomista, sähkökatkoja ja kohonnut tulipaloriski. Edelleen myös tupakoimattomat vangit ja henkilökunta voisivat altistua tupakansavulle, vaikkakin vähemmässä määrin kuin nykyisin.

Yllä mainittujen haittojen vuoksi esityksessä ehdotetaan tupakoinnin kieltämistä suljetuissa vankiloissa. Tupakoinnin kieltäminen puuttuu vankien itsemääräämisoikeuteen. Kielto on kuitenkin välttämätön tupakoimattomien henkilöiden terveyden suojelemiseksi ja vankilan järjestykseen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Muilla tupakoinnin järjestämistavoilla muiden henkilöiden oikeuksia ei pystytä asianmukaisesti turvaamaan. Avolaitoksissa tupakoinnista ei aiheudu vastaavia haittoja kuin suljetuissa vankiloissa, joten tupakointi sallittaisiin edelleen ulkotiloissa.

Arvoisa puhemies! Esitys edistäisi parhaiten myös tupakoivien vankien terveyttä. Heillä olisi mahdollisuus lopettaa tupakointi kokonaan vankeusaikana. Rikosseuraamuslaitos ja vankiterveydenhuollon yksikkö järjestäisivät tukea tupakoinnin lopettamiseen. Vankiterveydenhuollon yksikölle esitetään tähän tarkoitukseen lisärahoitusta vuoden 2021 talousarvioesityksessä. Vankien tupakoinnin väheneminen vähentäisi myös julkiselle terveydenhuollolle aiheutuvia kustannuksia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Myös tästä oli esitetty debattitoiveita, joten käymme pienen pikkudebattiin tästä asiasta. Ne, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, tekevät niin omalta paikaltaan v-painiketta painaen. Debatin aloittaa edustaja Meri.

15.09 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri on tällä kaudella tuonut hyviä esityksiä muun muassa tuomioistuimien rahoitukseen, mutta nyt täytyy sanoa, että metsään menee. Tämä on kyllä tupakoitsijoille, vankilassa oleville tupakoitsijoille, pakkolaki. En voi ymmärtää sitä, miksei ulkona voi tupakoida. En voi mitenkään ymmärtää sitä, että yli 400 000 euroa vuodessa laitetaan tupakan vieroitusoireiden hoitoon, näihin nikotiinipurukumeihin. Tämä lähti siitä liikkeelle, että apulaisoikeusasiamies

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

sanoi, että näistä rajoituksista pitää säätää lailla, ja silloin oli kysymys siitä, että voidaan vähän rajoittaa. Ja nyt te tuotte tänne tilanteen, jossa ei saa polttaa lainkaan. Kysyisin sitä, että jos vankilaan tulee lihavahko henkilö, niin onko seuraavaksi tämä, että hänelle sanotaan, että teille voi tulla diabetes, että ette voi ostaa namiskaa kanttiinista. On hienoa, jos ihminen lopettaa tupakoinnin, mutta ei näin, ei pakkolaeilla. Ulkona tupakointi [Puhemies koputtaa] tulee sallia.

15.10 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille asian esittelystä. Olen myös ehdottomasti sitä mieltä, että sisällä tupakoinnin kieltämiseen ei ole mitään estettä ja kenenkään ei siellä omassa työssään pitäisi altistua passiiviselle tupakoinnille. Mutta minun mielestäni tämä ei ole nyt ihan näin mustavalkea asia. Moni vanki kärsii psyykkisistä haasteista, psyykkinen kunto on huono, ja ongelmat ovat hyvin moninaisia. Siellä on huolta työstä, perheestä, asunnosta, mikä myös lisää sitä mielen kuormaa. On totta, että tupakointi on terveyshaitta, mutta se on monelle se ainut rauhoittava keino siellä vankilassa. Uskon, että tupakoinnin lopettaminen pakolla ei aiheuta minkäänlaisia pysyviä terveyshyötyjä, koska siihen tarvitaan sitä ihmisen omaa sitoutumista, motivaatiota ja halua muuttaa niitä omia terveystottumuksia. Pitää myös muistaa se, että nikotiinikorvaustuotteetkaan eivät kaikille sovi. Toki meillä on aina rauhoittavat lääkkeet käytössä, kyllä niillä rauhoittuu isompikin heppu tai rouva, [Puhemies koputtaa] mutta onko se sitten eettisesti oikein? [Puhemies koputtaa] Ehdottomasti mielestäni myös ulkona pitäisi sallia tupakointi.

15.12 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan oikein, että henkilökunta ja ehkä tupakoimattomat vangit eivät saa kärsiä passiivisesti tupakansavusta, mutta kuten täällä edelliset puhujat ovat sanoneet, niin todellisuus ei välttämättä mene ihan yksiin tämän ideaalin kanssa. On aivan selvää, että vaikka pakkolaki tulisi, tupakointi ei loppu. Tällä hetkellä huumeidenkäyttökään ei ole vankiloissa sallittua, mutta tiedämme, että se on siellä hyvin suuri ongelma, ja jopa yli 70 prosentilla vangeista on jonkinlaisia päihdeongelmia. Todennäköisesti, jos tupakointi kielletäisiin, tupakkaa salakuljetettaisiin sinne. Jo tällä hetkellä niissä vankiloissa, joissa tämä on sisällä kielletty, tiedetään, että siellä on ollut merkittäviä vaaratilanteita, kun tupakoita on sytytetty esimerkiksi pistorasioiden kautta, ja juuri tämä on haaste tässä. Ja koen sen hieman ihmeelliseksi myös siinä mielessä, että tässä yhteiskunnassa puhutaan — jotkut siis jopa vakavasti — siitä, että kannabiksen käyttö pitäisi [Puhemies koputtaa] laillistaa, mutta sitten me olemme kieltämässä [Puhemies koputtaa] tupakointia.

15.13 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen asiaan liittyen käynyt viikonlopun aikana läpi sekä suomalaisia että kansainvälisiä tutkimuksia, ja näyttää siltä, että meillä ei ole mitään — ei mitään — tietoa pakkolopettamisen vaikutuksista päihdehoitoon ja ihmisten mahdollisuuteen raitistua. Tämä ei ole mikään pikku asia, sillä 80 prosentilla vangeista on päihdeongelma, ja tämä on entisestään korostunut muuntorangaistuksen palauttamisen myötä. Päihdeongelman hallintaan saaminen on usein myös ehto sille rikoskierteen katkaisulle eli sille, että ihmiset eivät tule takaisin vankilaan. Ja meillä on vapaaehtoisesta tupakoinnin lopettamisesta kuitenkin myös sellaista tutkimusnäyttöä, että joissakin tilanteissa retkahdusvaara kasvaa eli että se yksilöllisesti sopii tai ei sovi. Useimmat vangit haluavat lopettaa. Minä en ymmärrä, minkä takia me emme voi

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

mennä järjestelmään, jossa olisi tupakointirajoitukset muiden Pohjoismaiden malliin ja siihen päälle riittävä tuki tupakoinnin lopettamiseen, mitä tällä hetkellä vankiloissa [Puhemies koputtaa] ei saa.

15.14 Ruut Sjöblom kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tupakoinnin aiheuttamat suuret haitat tupakoitsijoiden ja sivullisten terveydelle ovat tutkimusten mukaan kiistattomia. Tupakoinnin määrätietoinen vähentäminen julkisissa laitoksissa on siksi tavoittelemisen arvoinen päämäärä itsessään. Tämän esityksen valmistelu on edellyttänyt vankien perusoikeuksia koskevaa pohdintaa. Mielestäni sitä on tehty hyvin. Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät tupakoinnin kieltämistä suljetuissa vankiloissa parhaana ratkaisuna.

Passiivinen tupakointi on tupakoimattomien ihmisten terveydelle monin tavoin haitallista. Tämän esityksen perusteluissa on selkeästi esitetty, ettei heille kyetä suljetuissa vankiloissa takaamaan savutonta ilmaa. Vaikka tupakoinnin kieltämisellä puututtaisiin vangin itsemääräämisoikeuteen, toisaalta henkilökunnalla ja tupakoimattomilla tulee olla oikeus puhtaaseen ilmaan. Tutkimukset osoittavat, että passiivinen tupakointi aiheuttaa astmaa, keuhkosityöpää sekä sydän- ja verisuonisairauksia. [Puhemies koputtaa] Sisätiloissa tupakoinnin kieltäminen voisi olla perusteltua. Vangeille on tarjottava tällöin tukitoimia tupakoinnista luopumiseen. Hyviä esimerkkejä tähän [Puhemies: Aika!] löytyy Virosta ja Ruotsista.

15.15 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ollaan tosiaankin kieltämässä tupakointi suljetuissa vankiloissa kokonaan. Avolaitoksissa sitä olisi edelleenkin ulkotiloissa mahdollista jatkaa.

Tämä esitys rajoittaa suurimman osan vangeista elämää, sillä tosiaan, niin kuin monet ovat täällä todenneet, peräti 80 prosenttia vangeista tupakoi. Ja sekin on selvää, että meidän on välttämätöntä kieltää se tupakointi siellä sisätiloissa, sillä savua kulkeutuu myöskin niiden ihmisten nenään, jotka eivät tupakoi, eli oikeus siihen savuttomaan huoneilmaan on varmasti tärkeämpi kuin oikeus tupakointiin. Mutta on kuitenkin tärkeää, kun tämä lakiesitys meille lakivaliokuntaan tulee, että huolellisesti siihen vielä perehdymme ja vielä kerran selvitämme, olisiko koko tämä täyskielto todellakin ainoa vaihtoehto vai olisiko mahdollista kuitenkin rajoitettu mahdollisuus tupakointiin, vaikka ulkoilun yhteydessä. On tärkeää, että tämä selvitetään nyt perinpohjaisesti, niin että tulee sitten varmasti oikea asia tänne käsittelyyn uudestaan.

15.16 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä on luonnollisesti erittäin kannatettavat tavoitteet terveyden näkökulmasta sekä tupakoimattomien vankien mutta erityisesti myös työntekijöiden osalta. Mutta se huoli, mikä tässä herää, on ensimmäisenä se, että meillä on puhuttu paljon väkivallasta, aggressiivisuudesta vankiloissa viime viikkoina, ja tämä ei ainakaan varmasti sitä vähennä, joten tämä on semmoinen asia, mikä pitää ehdottomasti selvittää. Puhutaan kuitenkin 80 prosentista vankeja, jotka tupakoivat.

Sitten tämä linjakkuus minua hiukan vaivaa tässä, että huumausaineiden osalta meillä on puhuttu kuin mantraa haittojen vähentämisestä. Enää ei puhuta huumausaineiden käytön lopettamisesta. Miksi se olisi eri asia kuin nyt tässä? Tupakka on otettu tämmöiseksi, että se pitää lopettaa. Ja kuten täällä jo edustaja Purraikin mainitsi, niin jopa hallituspuolueista

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

on tullut sellaista esitystä, [Puhemies koputtaa] että kannabis vapautetaan mutta tupakointi kielletään, ja tässä on kyllä iso linjaristiriita.

15.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vankilamaailmaa tuntevalle tämä esitys on kieltämättä melko radikaali, mutta toivon, että siihen suhtauduttaisiin ennakkoluulottomasti. Tämä tavoite on hyvä, ja näissä perusteluissa ministeri jo toi esiin kokemukset muun muassa Tanskasta ja Virosta, jossa käytännössä on osoittautunut hankalaksi se, että tupakointia vain osittain rajoitettaisiin, esimerkiksi vain sisätiloissa. Se on johtanut siihen, että kuitenkin näitä tupakkatuotteita sitten viedään selleihin. Se pitää ottaa vakavasti.

Olen ollut eduskunnassa niin pitkään, että olen nähnyt monia näitä tupakkalakeja, niiden käsittelyjä. Aina niitä on vastustettu ja nähty täysin mahdottomana, että voitaisiin esimerkiksi ravintolatupakointi kieltää. Kyllä haluan nähdä tämänkin myönteisenä vaihtoehtona, että tämä voisi onnistua, ja kysyn ministeriltä: riittääkö resursseja näihin tukitoimiin tupakasta vieroittautumiseen?

15.19 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tupakoinnin kieltäminen tulee aiheuttamaan paljon häiriöitä ja vakavia ongelmatilanteita suljetuissa vankiloissa. Useat vangit ovat moniongelmaisia, joilla on merkittäviä kirjavia päihdeongelmia. Tupakointi on monelle elinehto, ja monelle se, että tupakointi kielletään, voi olla jopa vankeuttakin pahempi ja sietämättömämpi rangaistus, tai ainakin vaikuttavuus sillä rangaistuksella tulee olemaan ihan eri tasolla. Suuria muutoksia ei nikotiinipurkalla noin vain hoideta. Miten varmistetaan, ettei kiellosta synny liian suuria ongelmia ja että vankeinhoidossa henkilökunta ei vaarannu ja resurssit riittävät? — Kiitos.

15.20 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Passiivinen tupakointi on todellakin vaarallista, mutta tässä nyt esimerkiksi edustaja Räsänen vertaa tätä ravintolatupakointiin. Se jotenkin kertoo minun mielestäni vähän näköalattomuudesta, että niitä edes verrataan, koska tilanne on se, että kaikkihan tällä hetkelläkin ravintoloissa polttaisivat, ja ne kaikki kopitkin piti estää siellä, koska se porukka siirtyi sinne koppeihin.

Tässä jutussa kuitenkin oikeasti suurin ongelma on ihmisten hermojen menettäminen. Itse seitsemän vuotta olin polttamatta välissä. Yritykseni meni konkurssiin, ja täytyy sanoa näin, että en tänä päivänäkään kadu, että olen alkanut uudestaan polttamaan, koska vaihtoehto saattaisi olla, että olisin ollut koivunoksassa roikkumassa. Kyllä se siinä kohtaa oikeasti oli minulle se pelastava enkeli, ja en ole siitä ikävä kyllä sen jälkeen eroon päässyt. Mutta tämä asia on ihan joku muu kuin mistä tässä [Puhemies koputtaa] aika paljon puhutaan.

15.21 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Tässä hallitus haluaa huolehtia heistä, jotka joutuvat kärsimään tupakoivista vangeista, esimerkiksi tupakoimattomista vangeista ja vankiloiden henkilökunnasta. Minä olen paljon enemmän huolissani niistä kansalaisista, jotka omassa asunnossaan joutuvat kärsimään siitä, kun naapuri tupakoi parvekkeellaan. Tiedän, että parveketupakointi voidaan kieltää, mutta sille on onnistuttu luomaan niin byrokraattinen menettely, että kieltoja on tullut kovin vähän. Vaaditaan erityistä yhtiökokouspäätöstä, vaaditaan hakemusta kau-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

pungille, siihen erilaisia liitteitä, taloyhtiön pitää maksaa ja niin edelleen. Kysyn oikeusministeriltä: milloin te yhdessä STM:n kanssa valmistelette sellaisen muutoksen asunto-osakeyhtiölakiin tai muualle, että yhtiökokous ihan normaalissa järjestyksessä voisi päättää siitä, tupakoidaanko tuossa yhtiössä parvekkeella vai ei?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministeri. Edustaja Koponen, Ari, edustaja Ovaska ja edustaja Meri.

15.22 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Työterveyslaitos on mitannut vankilatyöntekijöiden altistumista tupakansavulle Helsingin vankilassa kesällä 2017. Mittausten perusteella vankien asuintiloissa tupakointi aiheuttaa osastojen yleisiin tiloihin tupakansavua, jonka määrä ylittää työntekijöiden osalta työterveyden haitalliset raja-arvot. Tämän lisäksi vartijoihin kohdistuva väkivalta lisääntyy jatkuvasti. Haluammeko, että yhteiskunnallisesti tärkeän ammatin edustajat joutuvat työpaikoilla vaarantamaan terveytensä näistä itsestään riippumattomista syistä? Mutta kuten täällä on tullut esiin, asia ei ole niin mustavalkoinen. Olisiko siis mitään muuta vaihtoehtoa kuin pakkolaki?

15.23 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Rantanen antoi ymmärtää, että tämä hallitus suhtautuisi jotenkin kevyesti esimerkiksi huumeisiin tai olisi sallimassa kannabiksen käytön vankiloissa tai muualla Suomessa. Tämähän ei pidä paikkaansa, sen verran korjaan tässä välissä.

Juoksin tuolta salista, kun kuuntelin erityisesti hallituspuolueiden edustajia. Myös meillä, yhtä lailla kuin oppositiolla, on nyt vähän epäilyjä tiettyihin kohtiin tässä lainsäädännössä. Uskon, että varmaan lakivaliokunnalla on aikaa rauhassa istua alas ministerin esikunnan kanssa ja arvioida hyvin tarkkaan ja katsoa, minkälaisia lausuntoja tästä on annettu.

15.23 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimme tämän kyllä lakivaliokunnassa huolella. Tähän voi mennä aikaa, tässä on myös perustuslakivaliokunnan kannanotot tiedossa. Minä tiedän, että tämä on kytketty budjettilakiin, mutta henkilökohtaisesti katson, että tämä laki on periaatteellisesti niin merkityksellinen, että toivon siten ministeriöstä ymmärrystä, jos tulee jotain ongelmia näiden aikataulujen kanssa.

Tuossa edustaja Ovaska otti esille tuon edustaja Rantasen puheenvuoron. Hän minusta viittasi siihen, että joidenkin hallituspuolueiden johtohahmot ovat tämmöisiä esittäneet, sitä hän tarkoitti. Se tietysti on tosi huolestuttava, jos nähdään huumausaineet jollakin tavalla parempina tai kevyempiä kuin tupakka. Se on huolestuttava näköala.

Edustaja Räsäselä sanoisin, että tässä nimenomaan on kysymys siitä, mitä ainakin itse henkilökohtaisesti ajattelen, että on aivan itsestään selvää, että sisällä tupakointi pitää kieltää. Se ei ole tätä päivää. Mutta että ulkonakin? Henkilö, joka ei tunne [Puhemies koputtaa] tupakkariippuvuutta, ei ehkä ymmärrä sitä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Henriksson, 3 minuuttia.

15.25 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvästä keskustelusta. Tämä on vaikea aihe, ja voin kertoa teille myös sen, että itsekkin olen istunut aika paljon virkamiesten kanssa ja käynyt näitä eri vaihtoehtoja läpi. Kuitenkin siinä kokonaisarvioinnissa, tupakoimattomien vankien ja henkilökunnan terveyden suojele-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

miseksi ja vankien ja vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, tupakoinnin kieltäminen on minun mielestäni tässä tilanteessa perusteltu ratkaisu. Mutta ymmärrän toki hyvin, että tähän tulee menemään aikaa, ja se kestää sen minkä se kestää. Sen on myös mentävä tieteenkin perustuslakivaliokuntaan arvioitavaksi, sen verran tässä on perustuslaillisia kysymyksiä: puututaan ihmisten perusoikeuksiin, mutta samalla suojellaan toisten ihmisten perusoikeuksia, ja se pitää tässä pitää koko ajan mielessä. Tätähän ei tehdä sen takia, että se olisi kivaa. Tämä tehdään juuri sen takia, että pitää näitä muita henkilöitä vankiloissa — niin toisia vankeja kuin vankilahenkilökuntaa — suojella tältä toisten tupakoinnilta.

Tässä on kysytty, että miksi ei sitten voisi tupakoida ulkona. Se on perusteltu kysymys. Olen sen myös itse esittänyt ja olen saanut vastaukseksi sen, että käytännön kokemukset osoittavat, että jos vangit saavat tupakkatuotteita haltuunsa ja saavat tupakoida ulkoilun yhteydessä, niin niiden kuljettaminen sellisiin on mahdotonta valvonnalla täysin estää, ja tästä tulee sitten se liitännäisvaikutus. Tulee ongelmia siitä, että kuitenkin tupakoidaan selkeissä ja sitten tulee järjestyso ongelmia ja niin edelleen. Elikkä sen takia tämä on hankalaa. Vartijoiden työpanosta ei myöskään ole mahdollista käyttää tupakoinnin valvomiseen tai järjestämiseen, koska silloin esimerkiksi ulkoilutilanteiden muu valvonta kärsisi.

Elikkä tämä on kokonaisuus, ja sen takia tässä on kysytty, onko riittävästi määrärahaa tätä varten. Kyllä, tässä on nyt panostettu siihen, että juuri tähän vieroitusoireitten hoitamiseen saadaan riittävästi rahaa ja jokainen vanki, joka tänä päivänä tupakoi, tulee saamaan mahdollisuuksia näihin aineisiin ja saamaan myös sitä tukea.

Ensi vuoden budjetissa on Rikosseuraamuslaitokselle varattu myös lisää varoja. Rikosseuraamuslaitos sanoo myös itse, että tietävät, että varsinkin alkuvaiheessa voi levottomuutta vankiloissa syntyä, mutta tähän ollaan myös varauduttu ja katsotaan kuitenkin, että tähän liittyvä turvallisuusriski on vähäisempi kuin tupakoinnin järjestämisestä aiheutuvat ongelmat. Elikkä tämmöinen punninta on tässä tehty.

Sitten, edustaja Zyskowitz, tästä teidän kysymyksestänne, joka ei tähän suoranaisesti mitenkään liity: Tänään olen käynyt asian virkamiesten kanssa läpi. Arviomuistio osakeyhtiölain uudistamisesta on tekeillä ja lähtee kohta lausunnoille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme hetkeksi puhujalistaan.

15.28 Sheikki Laakso ps: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä on siitä kyse, että suojellaan vanginvartijoita ja muuta henkilökuntaa tupakansavulta, mikä sinänsä on ihan oikein, ja sitä ei tässä salissakaan, näissä aikaisemmissa keskusteluissa, juurikaan kukaan ole kiistänyt, että tämä asia pitäisi korjata. Mutta tietysti se, että tehdään tällainen täyskielto, on kyllä itse asiassa täysin järjetön homma. Myös vankiloissa 80 prosenttia polttaa tupakkaa, ja melkein voin veikata, että se sama 80 prosenttia kärsii ADHD:sta tai jos ei ADHD:sta niin jostain ADD:stä tai syrjäytymisestä tai vastaavasta. Paras tapa loppupeleissä olisi hoitaa tämä asia niin, että tähän asiaan laitetaan rahaa joka tapauksessa, ja tämä voitaisiin hoitaa myös niinkin, että niitä tupakointimahdollisuuksia olisi. Nämä vertaukset, mitä minä luin esimerkiksi Virosta ja muualta, niin se ongelma on siinä, että he saavat ulkoilussa kerran tai kaksi päivässä polttaa, ja sen takia se tarve tulee, että niitä salakuljetaan takaisin sinne vankikoppeihin ja vastaaviin. Mutta jos tämä järjestettäisiin oikeasti niin, että ei heidän tarvitse 24/7 päästä polttamaan sitä tupakkaa, mutta sen normaalipäivän aikana kuitenkin, ei nyt välttämättä askillistakaan, mutta jonkun verran, niin tämä tietysti tekisi sen, että sitä painetta ei tule samalla lailla heille.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Niin kuin itse äsken tuossa debatissa sanoin, että tupakka — sitä ei tietysti lääkäreitten ynnä muitten kautta tulla myöntämään, ei varmasti koskaan yksikään lääkäri Suomenmaassa ainakaan tule myöntämään — olisi jollakin tavalla lääkintäaine ADHD:hen, mutta voin kertoa omasta elämästäni, että vaimoni oli muutaman kuukauden aikoinaan polttamatta tupakkaa, ja jouduin häntä polvillani pyytämään lopettamaan sen lakon, koska siitä ei tullut yhtään mitään. Keskittyminen karkasi ihan täysin — hän oli aivan, siis ihan, eri ihminen. Se oli ihan täyttä sekoilua kaiket päivät siinä, kun ei pysynyt ajatus koossa. Hän kärsii oikeastaan ihan samasta kuin minäkin, ADHD:stä, mutta hänellä se on vielä pari naksua isompi.

Kun minä luin niitä kaikennäköisiä asiantuntijalausuntoja, niin ne olivat minun mielestäni vähän koko ajan sitoutuneita vain ja ainoastaan siihen tupakanpolton lopettamisen puoleen eivätkä siihen kokonaisongelmaan, ja sen takia siinä hyvin vähän oli niitä, jotka mainitsivat tätä itse ongelmaa, mikä on kuitenkin isoin tässä itse asiassa.

Helposti ajatellaan, että itsepähän ne vangit ovat itsensä sinne järjestäneet, mutta ikävä kyllä on pakko sanoa, että aika paljon siellä on ihmisiä senkin takia, että me emme täällä ole hoitaneet tonttiamme riittävän hyvin. Vankeinhoitolaitoksista löytyy todella paljon sitä porukkaa, joka on syräytynyt ja jonka elämänpolut ovat menneet vähän väärään suuntaan. Sitä kautta aika helposti joku kiusattu tai syrjäytyvä tai vastaava löytää itsensä esimekiksi rikollisjärjestöistä. Sieltä löytyy sitä tukea ja turvaa ja niin sanotusti veljellisyyttä. Välttämättä ei ole ennen sitä aikaisemmin edes kokenut moista, että joku pitää kaverina tai vastaavana.

Kyllä minä näkisin, että me laitamme tässä nyt rahaa kiinni joka tapauksessa, mutta jos me osoittaisimme niitä rahoja sillä tavalla, että tämä vankilatupakointi jatkuisi — ei tietenkään jatkossakaan siellä kopissa vaan joko tietyissä tiloissa, missä on ilmastointi tähän asiaan, tai tupakkakoppi, tai sitten, että pääsee ulos polttamaan, niin kuin itse asiassa mekin, edustajat, täällä pääsemme. Minä veikkaan, että se maksaisi jopa vähemmän, ja sen lisäksi saisimme pidettyä jopa rauhaa siellä vankiloissa, koska pakko on sanoa, että en ihan helposti usko, että löytyy monenkaan vanginvartijan lapanen pystyyn siitä, että he oikeasti ovat tämän asian puolella, jos tämä voidaan hoitaa jollain muullakin tavalla kuin tupakoinnin täyskiellolla vankiloissa. Tämä tulee joka tapauksessa aiheuttamaan vähintään näille vangeille suhteellisen paljon mielenhäiriöitä ja muuta vastaavaa. Tähän on toinenkin ratkaisu, jos me vain haluamme. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.34.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.13.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

16.13 **Leena Meri ps:** Onkos se 5 minuuttia? Kiitos, arvoisa puhemies!

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

Tässä salissa käytiin ministerin läsnä ollessa asiasta vilkasta keskustelua, ja vaikka täällä on aika harvalukuinen joukko paikalla näiden rajoitustenkin vuoksi, niin kyllä ainakin omasta mielestäni tuo tuntuma — ja terveiset myös lakivaliokunnalla — oli se, että tässä on paljon ongelmia, ja myöskään harva ymmärsi sen, että tämä vankien tupakointi kielletäisiin kokonaan. Elikkä kertaukseksi vielä: tässä hallituksen esityksessä esitetään, että avolaitoksessa saisi polttaa ulkona, kuten nytkin, ja näissä suljetuissa vankiloissa kielletäisiin tupakointi kokonaan sekä sisällä että ulkona.

Tämä johtaa juurensa siitä, että Helsingin vankilassa kiellettiin tupakointi selleissä muutama vuosi sitten, ja lukuisat vangit kantelivat tästä. Apulaisoikeusasiamies tulkitsi nykyistä lakia niin, että Rikosseuraamuslaitos ei voi antaa pelkästään määräyksiä ilman lain tukea, ja nämä tällaiset rajoitukset tulisi säätää laissa. Pidän aika merkillisenä sitä, kun voin kuvitella, että kun nämä kantelijat ovat saaneet tällaisen ratkaisun ja ajattelevat, että ”no, ehkä tähän nyt tulee sitten selkeät säädökset, että ehkä sitten poltetaan vaikka ulkona jatkossa” — en tiedä, mitä ovat ajatelleet, mutta voisin kuvitella näin — niin vastauksena on hallituksen esitys: täyskielto. Itse mietin sitä, että jos valittaisin siitä, että en voi tupakoida jossakin, ja lopputulos minulle on, että ”mitäs otit asian puheeksi, nyt et polta ollenkaan”.

On toki niin, että ihminen voi polttaa ulkona rauhassa, kun pitää huolen siitä, ettei joudu vankilaan, mutta täällä useissa puheenvuoroissa tuli esille — esimerkiksi edustaja Laakso toi esille sen — että meillä on paljon syrjäytyneitä ihmisiä, moniongelmaisia, jotka ajautuvat rikoksiin muun muassa esimerkiksi huumausaineongelmien vuoksi. Ja täytyy ymmärtää sekin asia, että jokaisessa yhteiskunnassa tulee olemaan vankeja aina ja tulevaisuudessa. Ei meillä sellaista tilannetta tule koskaan olemaan.

Tämän lain tarkoitus on sinänsä ihan hieno, että on tosi kannustettavaa, että kaikki lopettaisivat tupakoinnin ja on ehdottoman tärkeää, että omassa työssään ei joudu altistumaan tupakoinnille eikä muillekaan terveysriskeille. Se on täysin selvä asia. Ja minusta selkeissä tupakoinnin kieltäminen on perusteltua, koska siellä käy muitakin ihmisiä, kuten esimerkiksi siivoojat ja vartijat käyvät siellä, ja sieltä kulkeutuu sitä savua toisiin huoneisiin.

Tässä olisi voinut hakea minusta semmoisen niin kuin vähän hybridimallin: että ulkoilun yhteydessä saisi tupakoida, ja ehkä siihen päälle sitten tarjotaan näitä nikotiinituotteita, jos vierotusoireet ovat kovat, tai sitten nykyisinhän on todella hyviä sisäilmaimureita, minä alla vangit voisivat käydä tupakoimassa — se vie tosi hyvin savut ympäriltäkin vaikka samassa huoneessa. Joitakin tämäntyyppisiä ratkaisuja. Koska tähän nyt panostetaan useita satoja tuhansia euroja vuodessa rahaa, niin tämä olisi ollut järjestettävissä ilman, että kirstetään vankien pinna aivan äärimmilleen — kuten täällä tuli esille, niin se on monesti hyvin henkinen riippuvuus ja myös sitten fyysinen riippuvuus — ja se olisi ollut yksi ratkaisu.

Tässä on lähdetty vaan tästä täyskiellosta. On todettu, että jos käy vaan ulkona tupakalla, niin sitten tupakkaa salakuljetetaan. Minä en ymmärrä sitä, sillä nyt jos tulee täyskielto, niin ihan samalla lailla sitä tupakkaa sinne salakuljetetaan. Salakuljetetaanhan sinne tänä päivänä huumeitakin. Nyt jotenkin ei ihan tämä tarkoitus ja keinot käy yksiin.

Mietin sitä, kun henkilö tulee vankilaan ja hänellä on monta ongelmaa siinä taustalla — ottaa päähän se, että syyllistyi siihen, no, jouduin nyt vankilaan, kadun ehkä sitä ja näin, perhe on vihainen, meni duunit, kaikki — ja sitten kun pääsee sinne ja ajattelee, että pääsisi edes hermosauhuille, niin tungetaan nikotiinipurkkarasia käteen ja sanotaan, että revi siitä. Kyllä siinä voi joillakin vähän pinna kärehtää. Ja jos miettii sitä, mistä viime päivinä on puhuttu, eli tämä väkivaltaisuus vankiloissa, niin se ykkösasia, mihin pitäisi paneutua, on se,

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

mikä hallituksen esityksessäkkin todetaan, eli että tämä todennäköisesti lisää järjestyshäiriöitä.

Vielä haluaisin tässä ihan lopuksi sanoa, että vankeuden tarkoitus ainakin vankeuslain mukaan on tukea henkilöä rikoksettomassa elämässä ja palauttaa hänet yhteiskuntaan. Ehkä sinne tulisi sitten lisätä myös tämmöinen kunnon ylläpitäminen, jos näin halutaan — haluan vähän sarkastisesti sanoa. Kuten täällä aikaisemmin sanoin, niin jos tulee vaikka lihava vanki, niin tuskin hänellekään nyt sanotaan, että älä mene ostamaan namiskaa sieltä kanttiinista, että voit saada diabeteksen. Että kyllä tämä menee överiksi ja täytyy sanoa, että tällaisenaan minä en ainakaan henkilökohtaisesti pysty tätä hyväksymään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, edustaja Meri. Korjataan sen verran vielä, että se 7 minuuttia tosiaan on se... [Leena Meri vastaa] — Sait tupakkatauo.

16.18 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Myös minä olen kovin huolissani tästä lakiesityksestä. Työntekijöiden ja muiden vankien suojaaminen passiiviselta tupakoinnilta on ilman muuta perusteltua. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että totaalikielto olisi paras tai hyväksyttävä ratkaisu. Hallituksen esityskin toteaa, että kyse on laajasta rajoituksesta itsemääräämisoikeuteen. Tällaisissa tapauksissa tulisi soveltaa suhteellisuusperiaatetta, jonka mukaan tulee valita lievin tavoitteen täyttävä vaihtoehto eli se, joka loukkaa ihmisten perusoikeuksia vähiten.

No, totaalikiellon valintaa hallituksen esityksessä punnituista vaihtoehtoista perustellaan sellien salatupakoinnilla. Selvittelin asiaa vähän. Rikosseuraamuslaitoksen mukaan tunnistin, joka on riittävän tarkka havaitsemaan pienenkin tupakanhenkosen, maksaa kolmesataa euroa — verraten halpa kustannus perusoikeuksien ylläpidosta. Muissa Pohjoismaissa onnistutaan järjestämään vankien tupakointi samaan aikaan kun suojellaan sivullisia passiiviselta tupakoinnilta. Tuntuu kerrassaan kummalliselta, että tämä olisi mahdotonta Suomessa ja jopa ihan kaikissa vankiloissa. Samaa aikaan on muistettava, että Rikosseuraamuslaitoksella on takanaan aika isot säästöt ihan muutama vuosi sitten. Jos nyt onkin kysymys siitä, että vankien kohtelua ei voida järjestää asianmukaisella tavalla sen takia, että henkilökuntaa ja resursseja ei ole riittävästi, niin tämä ei ole asianmukainen peruste perusoikeusrajoituksille. Asioita ei voi perustella vain sillä, että tämä vaihtoehto valittiin, koska se oli halvin ja helpoin.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana terveysvaikutuksista tutkimuksen valossa. Tässä hallituksen esityksessähän esitetään ikään kuin faktana, että totaalikielto olisi myös terveysvaikutuksiltaan näiden tupakoivien vankien osalta paras vaihtoehto. Tälle ei löydy näyttöä. Tälle ei löydy näyttöä — minä olen käyttänyt koko viikonlopun lukemalla läpi tutkimuksia aiheesta, ja meillä ei ole riittävää tutkimusta pakollisesta tupakoinnin lopettamisesta, että me voisimme väittää näin. Pitää muistaa, että silloin kun me puhumme vankilaolosuhteista, tupakoinnin lopettaminen tapahtuisi lähes aina samanaikaisesti päihdevieroituksen ja mahdollisesti sitä seuraavan päihdehoidon kanssa, eli tupakoinnin lopettamisen vaikutuksia tulee tarkastella yhdessä vasta käynnistyneen päihteistä luopumisprosessin kanssa. No, me tiedämme tutkimuksesta sen, että vapaaehtoinen tupakoinnin lopettaminen yhtäaikaaisesti, kun yrittää eroon muistakin päihteistä, on useimmissa tapauksissa suositeltavaa silloin, kun siihen saa riittävän tuen, mutta ei aina. Näissäkin tilanteissa, kun henkilö itse on ilmaissut toiveen lopettaa tupakointi samassa prosessissa, se saattaa lisätä joissakin tilanteissa retkahdusriskiä, ja erityisesti silloin, kun tuki on riittämätön. Me tiedämme tut-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

kimuksista myös, että useimmat tupakoitsijat, myös useimmat tupakoivat vangit, haluavat lopettaa ja että pelkästään riittävällä tuella todennäköisesti voitaisiin saavuttaa merkittävä osa niistä terveyshyödyistä, joita nyt yritetään ajaa läpi totaalikiellolla, ja toki niistä säästöistä, joita tuossa hallituksen esityksessäkin luetellaan. Nämä vapaaehtoisesti tupakoinnin lopettamiseen pyrkivät on myös se todennäköisin porukka, jonka kohdalla se tupakoinnin lopettaminen onnistuu niin, että siitä joitain terveyshyötyjä on saatavissa, koska me tiedämme riippuvuushoidoista yleensä, että henkilökohtainen motivaatio on yksi keskeisimmien hoidon onnistumista ennustava tekijä.

Minulle oli vähän järkytys, kun minä tuosta hallituksen esityksestä luin, että tällä hetkellä meillä ei vankiloissa tueta millään lailla tupakoinnin lopettamista. Minun järkeeneni meni niin, että jos tässä halutaan vankien lopettavan tupakointiaan, heille ensisijaisesti tarjottaisiin se tuki ja vasta sitten, kun tämä on vakiintunut, pohdittaisiin, onko tämä riittävä toimenpide, tarvitaanko kenties jotakin muuta. Lisäksi minä en ole kauhean varma siitä, että se, mitä hallituksen esitys lupaa, on todellakin se, mitä sanotaan riittäväksi tueksi tupakoinnin lopettamisen sellaisessa tilanteessa, kun kysymys on sellaisesta kohderyhmästä kuin vangit, joista 80 prosenttia on niitä päihdeongelmaisia, ja sitten siellä on myös erilaisia mielenterveysongelmia merkittävässä määrin. Nikotiinikorvausvalmisteita luvataan maksutta neljän viikon ajan. Useimmat tupakoinnin lopettavat henkilöt käyttävät korvausvalmisteita huomattavasti pitempään, ja kun me tiedämme, että nikotiinivalmisteet omakustanteisina ovat varsin kalliita, niin tästä syntyy kyllä voimakas kilpaileva kannuste pimeille nuuskamarkkinoille vankilassa.

Suomen tupakkapolitiikalle laajemminkin on ollut tyypillistä verrattuna muihin maihin se, että ensisijaisesti tartutaan kieltoihin, ja näissä ollaankin monia maita edellä. Sen sijaan näissä pehmeissä konsteissa, kohtuuhintaisten nikotiinivalmisteiden saamisessa, erilaisen sosiaalisen tuen saamisessa, me olemme huomattavasti jäljessä meidän verrokkimaita, ja tämä nyt tuntuu korostuvan myös tässä vankiloiden totaalikiellon kohdalla. Minun nähdäkseni paras paketti tässä kohtaa olisi riittävä tuki vangeille tupakoinnin lopettamiseen ja mahdollisimman mieto rajausta itsemääräämisoikeuksiin sellaisilla tupakointisäännöksillä, jotka mahdollistaisivat tupakoinnin kuitenkin ulkosalla tai tätä varten erikseen rakennetuissa tupakkakopeissa.

16.26 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän kyllä hyvin ne huolet, joita edelliset puhujat ovat tämän lakiesityksen kohdalla esittäneet, mutta toivoisin, että tätä esitystä kuitenkin käsiteltäisiin valiokunnassa ennakkoluulottomasti eikä tyrmättäisi aivan kättelyssä.

Tämä tietenkin liittyy myös yleisesti tupakkalain uudistuksiin. Meillä viime vaalikaudella vuonna 2016 tuli voimaan tupakkalain kokonaisuudistus, jossa eduskunta hyväksyi sen tavoitteen, että tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö loppuu Suomessa vuoteen 2030 mennessä. Kyllähän tämäkin oli tavattoman kunnianhimoinen tavoite, ja varmasti monet sitä pitivät epärealistisena, mutta tämän me olemme yhdessä hyväksyneet eduskunnassa. Tuo vuosi 2030 on kyllä yllättävän lähellä, ja ajattelen, että tämä esitys, joka nyt on käsiteltävänä, on osa tätä: se on yksi askel kohti savutonta Suomea vuonna 2030.

Käytännössä vankiloissa varmasti ongelmaksi muodostuisi se, että jos vangit saisivat jatkaa tupakointia ulkona, niin kuinka usein heidän tulisi tupakalle päästä. Esimerkiksi kaksi kertaa päivässä tai kolmekin kertaa päivässä saattaisi olla liian vähän, ja kun näitä lausuntoja olen lukenut, niin vangit joissakin tapauksissa haluaisivat myös yöaikaan tupa-

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

koida, eli jos on kovasti nikotiiniriippuvainen, saattaisi ikään kuin tarvita ulkona tupakalla käyntiä usein, ja siihen ei välttämättä henkilöstöresurssejakaan riittäisi.

On todellakin tärkeää, että nikotiiniriippuvaiset vangit saavat tukea, mikäli tämä uudistus astuu voimaan ja tämä laki astuu voimaan, niin että he saavat tukea tupakoinnin lopettamiseen sekä korvaustuotteiden että mahdollisten tukiryhmien ja yksilöohjauksen kautta. Olisihan se vangille suuri etu ja terveyshyöty, jos hän pystyisi pääsemään irti riippuvuudesta vankeusaikana. Se on totta, että vangit ovat suurelta osin päihde- ja mielenterveysongelmaisia ja tupakointi on heidän oman terveytensä kannalta ehkä yksi pienimpiä ongelmia [Puhemies koputtaa] monen kohdalla, mutta tässäkin on hyvä nähdä kokonaisuus.

16.29 Marko Kilpi kok: Arvoisa herra puhemies! Tupakoinnin kieltäminen suljetuissa vankiloissa on hyvin kaksijakoinen asia, ja sen taustalta löytyy yllättävän monimutkaista problematiikkaa.

Ensinnäkin altistuminen passiiviselle tupakoinnille on vakava asia, sitä ei pidä mennä missään nimessä hyväksymään, mutta tässä asiassa on kyllä useita puolia.

Sangen moni vanki on moniongelmainen psykososiaalisessakin mielessä, ja hyvin usea on syvästi päihdeongelmainen. Sieltä löytyy myös mielenterveysongelmia ja persoonallisuushäiriöitä. On paljon huumeongelmaisia ja sellaisia, jotka ovat vankeusrangaistuksen alkuvaiheessa vielä korvaushoidon piirissä. Kummassakin tapauksessa huumeiden käyttö vankeustuomioiden alussa loppuu tai ainakin vaikeutuu huomattavasti. Korvaushoito ajetaan nopeasti alas, mikä aiheuttaa omat aika massiiviset haasteensa.

Näillä ihmisillä tupakointi on olennaisena osana heidän elämäänsä, ja tarveharkinnassa se menee usein ruoan ja juomankin ohi. Riippuvuus on tosi syvällistä. Heidän riippuvuus- ja ongelmavalikoimassaan tupakka ei edusta sitä suurinta uhkaa — se on enemmänkin heidän elinehtonsa. Pitää muistaa, että 80 prosenttia vangeista tupakoi ja suurin osa heistä tupakoi runsaasti. Uskallan väittää, että tupakoinnin kieltäminen on monelle vangille jopa suurempi uhka ja tuntuvampi rangaistus kuin vapauden menetys. Tässä kohtaa puhutaan hyvin usein ihmisistä, jotka ovat laitostuneet jo nuoresta iästä saakka ja joille elämä on käytännössä vain hetkiä eri vankeustuomioiden välissä.

On hyvin todennäköistä, että tällaisen kiellon alkuvaihe tulee aiheuttamaan merkittäviäkin häiriöitä ja ongelmatilanteita, ja tätä ei voi missään nimessä mennä vähättelemään. Jos näin tehdään, niin siinä tapahtuu iso, iso virhe. On jo pelkästään Vankeinhoitolaitoksen henkilökunnan turvallisuuden vuoksi otettava erityisen huolellisesti huomioon seuraukset ja niihin tarvittavat resurssit. Me emme yksinkertaisesti voi heittää kytevää pommia vankilan ovesta sisään ja toivottaa vain hyvää onnea sen kanssa.

On myös otettava huomioon se, että tupakkaa tullaan edelleenkin salakuljettamaan vankiloihin, aivan kuten kaikkea muutakin huumeista lähtien, ja tupakasta muodostuu tällöin hyvin arvokasta kauppatavaraa, ja siitä tulee vallankäytön väline. Syntyy velkaantumista ja siitä johtuvia kerrannaisvaikutuksia kiristämisestä väkivallantekoihin.

Minä kyllä näen hyvin selkeänä sen, että huumeet muuttuvat huomattavasti kiinnostavammaksi aineeksi kiven sisällä tällaisen kiellon johdosta jo käytännönkin syistä. Olen ollut tekemässä erityistarkastuksia vankiloissa laittomien ja kiellettyjen aineiden ja esineiden löytämiseksi ja voin kyllä vakuuttaa, että ihminen on äärimmäisen kekseliäs, kun niin vaaditaan, ja merkillisen kookkaitakin asioita saadaan vankilaan kuljetettua silloin tällöin. Tupakkahan ei tässä ole sen kummempi, mutta huumeet ovat kyllä tässä vertailussa sitten

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

hyvin paljon kustannustehokkaampi aine kuin tupakka salakuljettaa, joten siinäkin mielessä tässä saattaa käydä hyvin huonolla tavalla.

On hyvä asia, että on mietitty erilaisia keinoja vähentää riippuvuudesta johtuvia oireita, jos tämä kielto menee läpi, mutta on otettava huomioon, että vangit kärsivät muistakin riippuvuuksista, niin kuin tuossa aikaisemmin tuli jo mainittua. Nikotiinipurkka ei tässä kohdalla toimi, ja sillä ei oikein edes laastaroida pikkuhaavaakaan.

Jos tämä kielto menee läpi, on kuitenkin oletettavaa, että ajan kanssa myös näin suuresta muutoksesta tulee lopulta normaaliarkea eikä se aiheuta enää niin merkittävää ongelmaa ja oireilua kuin mitä alkuvaiheessa tulee olemaan. Mutta ilman riittävää varautumista näihin ongelmiin tässä voi tapahtua ja tulee tapahtumaan iso virhe. Tämä pitää meidän kaikkien nyt ymmärtää, että mitä ollaan tekemässä. — Kiitos.

16.34 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Lisäisin vielä, että me kaikki tiedämme, mitenkä eletään terveellisesti: vältetään sokeria, vältetään rasvaa, vältetään alkoholia, stressiä, yksinäisyyttä, ahdistusta, liikkumattomuutta ja niin edespäin. Mutta äärimmäisen harva meistä kuitenkaan noudattaa kaikkia näitä suosituksia, vaikka sillä todennäköisesti eläisi kauemmin ja terveempänä. Silti yleisesti yhteiskunnassa ei pidetä kohtuullisena, että valtio pakottaisi ihmisiä terveellisempiin elämäntapoihin.

Vankeihin ei tulisi kohdistaa muita pakkotoimia kuin mitä rangaistuksesta suoraan johtuu. Tässä mielessä heihin pätee se sama logiikka, mikä pätee ihan meihin kaikkiin muihinkin ihmisiin. Ei kenenkään pidä tulla sanomaan minulle millaisia henkilökohtaisia valintoja elämässäni teen sillä perusteella, että tekemällä toisen valinnan — että menenkin nyt tänä iltana ajoissa nukkumaan enkä jää roikkumaan nettiin myöhäiseen iltaan — todennäköisesti eläisin terveempänä ja vähän pidempään. Sitä kutsutaan yksilönvapaudeksi, ja se on aika syvällä oikeusvaltion perusteissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 161/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergialain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 178/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle valmisteverotusmenettelyn ja autoverotusmenettelyn uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 54/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 54/2020 vp sisältyvät 1.-21. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2020 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 130/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2020 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 116/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2020 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 7/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 124/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 22/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 107/2020 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kevasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 23/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 111/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 21/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 24/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 126/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle lainsäädännöksi työttömyyskassojen taloudellisten toimintamahdollisuuksien turvaamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 25/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 138/2020 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 26/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 163/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aerosolien vaatimustenmukaisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 121/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 24/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 121/2020 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 157/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 157/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2020 vp

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 22.10.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola